

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

นางสาวมะลิพร แดงตะขบ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

พ.ศ. 2558

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศหลายด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม ไม่เว้นแม้แต่ด้านการศึกษา ซึ่งการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและร่วมสร้างสรรค์พัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้เท่ากับอารยะประเทศ (สุทธศรี วงษ์สมาน, 2544, :1) ซึ่งผู้บริหารแต่ละสถาบันการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศให้กับโรงเรียนของตน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นบุคคลคุณภาพของสังคม ถ้าบุคคลในสังคมเป็นผู้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ก็จะเป็นกำลังในการทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติ ในการพัฒนาดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียนทุกคนจะต้องคำนึงถึงการนำการบริหารในรูปแบบต่าง ๆ มาปฏิบัติในโรงเรียนของตนและกำหนดกติกาต่าง ๆ ในการจัดการทรัพยากร เพื่อพัฒนาให้ทรัพยากรมีคุณภาพและมาตรฐานตามกำหนด นโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” โดยรัฐมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว เป็นอิสระ สามารถบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการ โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School Based Management) ซึ่งนักการศึกษาบางท่านเชื่อว่า การกำหนดให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล จะเป็นเครื่องมือสำคัญให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานมีความเป็นอิสระ สามารถบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตนเองได้อย่างสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ , 2549 : 1) ด้วยเหตุดังกล่าวนี้เองรัฐบาลจึงได้กำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ว่าให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีฐานะเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาดังกล่าวจึงจัดเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน มีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎหมายอื่น

ซึ่งกำหนดอำนาจและหน้าที่ไว้เป็นกาลเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาที่จะทำนิติกรรมสัญญา รวมทั้งมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและการทำกิจการใด ๆ ที่กฎหมายรับรองได้

ปัจจุบันสถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคลตามระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งมีอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ตามกฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งหลักธรรมาภิบาลถือเป็นการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับแนวโน้มสภาพปัญหาและความต้องการในยุคปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรหรือหน่วยงานและเป็นหลักประกันความสำเร็จในการบริหารจัดการ ทำให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรทุกประเภท ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรธุรกิจ องค์กรทางศึกษา องค์กรทางสังคมต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นการบริหารจัดการที่ดีเป็นการบริหารจัดการที่สร้างประโยชน์และความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทั้งมวล (ธีระ รุญเจริญ ,2546 ,:22-24)สถานศึกษาเป็นองค์กรพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างเสริมคุณลักษณะผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติงานในทางที่ถูกต้องชอบธรรม ไม่ทุจริตประพฤติมิชอบ ผู้บริหาร ครู จึงเป็นแบบอย่างและเป็นผู้อบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกและเกิดความละเอียดต่อการกระทำผิด ประพฤติมิชอบ จึงเป็นภาระหน้าที่หนึ่งของผู้บริหารและครูในการวางแผนดำเนินการ จัดกิจกรรมบูรณาการในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกเกิดคุณสมบัติดีตัวในการเป็นผู้มีธรรมาภิบาลเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่ก่อให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบเมื่อผู้เรียนไปประกอบอาชีพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้บริหารในสถานศึกษาต้องมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานโรงเรียน อันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า มาครองไว้ในการบริหารงานเพราะว่าการบริหารสถานศึกษานั้นต้องมีการบริหารด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบการทำงานได้อย่างมีคุณภาพและอย่างยั่งยืน

การบริหารโรงเรียนในอำเภอเขาค้อจังหวัดเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระดับอำเภอเขต 1 ปัจจุบันพบว่า มีปัญหาที่เกิดจากการบริหารที่ผิดพลาดซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการ ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการทำให้ภาระหน้าที่การงานไม่ประสบความสำเร็จบรรลุยังเป้าหมายที่ตั้งไว้ บรรยากาศในองค์กรเสียไปเนื่องจากขาดการบริหารที่ดี ซึ่งยังพบข้อบกพร่องในการบริหารงานในเรื่องคุณธรรม ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมและการบริหารงานที่ไม่โปร่งใส มาสามารถสร้างความร่วมมือที่ดีให้เกิดขึ้นในระบบโรงเรียน หากปล่อยทิ้งไว้คงไม่เป็นผลดีต่อการบริหารการศึกษา คุณภาพการศึกษาไม่ได้มาตรฐานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

จากหลักธรรมาภิบาลที่ได้กล่าวมานั้นการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารและการจัดการในอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นนิติบุคคล การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการนับเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนควรจะนำมาใช้ เพื่อให้การบริหารงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพเป็นไปตามนโยบายของรัฐและพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาของสถานบันการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีส่วนสำคัญในการบริหารงานของสถานบันศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 สำหรับใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะทำให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนเกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการการศึกษาโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐานในการศึกษา

การศึกษากิจการการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผู้ศึกษาได้กำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษากิจการการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผู้ศึกษา กำหนดขอบเขตในการศึกษาต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษา ศึกษาในขอบเขต การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยประยุกต์ใช้องค์ประกอบของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามประกาศของรัฐมนตรีในปีพุทธศักราช 2542 (สถาบันพระปกเกล้า,2547,:85-90 อ้างถึงใน ทิฆัมภ์ศน์ มหาวาร,2556,:5-6) ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาในครั้งนี้คือ

- 1.1 การบริหารงานตามหลักนิติธรรม
- 1.2 การบริหารงานตามหลักคุณธรรม
- 1.3 การบริหารงานตามหลักความโปร่งใส
- 1.4 การบริหารงานตามหลักการมีส่วนร่วม
- 1.5 การบริหารงานตามหลักความรับผิดชอบ
- 1.6 การบริหารงานตามหลักความคุ้มค่า

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาความคิดเห็นของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีขอบเขตการศึกษา ดังต่อไปนี้

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปีการศึกษา 2558 รวมประชากรทั้งสิ้น 190 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 127 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่ม อย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เกรจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan ,1970 : 608)

3. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ตามหลักธรรมาภิบาล 6 ด้านที่บริหารในช่วงปีการศึกษา 2558 ได้ดำเนินการวิจัยระหว่างภาคเรียนที่ 1/2558

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผลการศึกษาค้นคว้าจะเป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวทางการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อ

โรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้มีกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามหลักธรรมาภิบาล และเกิด ผลสัมฤทธิ์ในการบริหารการศึกษา

นิยามปฏิบัติการ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษานิยามปฏิบัติการไว้ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียน หมายถึง การบริหารงานในโรงเรียน โดยมีผู้บริหาร ครู เป็นผู้ดำเนินงาน ในกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการบริหารจัดการการศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ควบคุมดูแลและร่วมปฏิบัติในการวางนโยบาย เป้าหมาย วางแผนการดำเนินการตามนโยบาย เป้าหมาย และวางแผนทั้งด้านโครงสร้างงาน งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ งานบุคลากร งานด้านการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การจัดกิจกรรมผู้เรียนและพัฒนาคุณภาพให้กับผู้เรียน การจัดโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ให้กับโรงเรียนของตนเอง

2. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารงานในโรงเรียนที่เน้นรูปแบบการบริหาร 6 ประการคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ดังต่อไปนี้

2.1 การบริหารงานตามหลักนิติธรรม หมายถึง การบริหารงานในโรงเรียนโดยผู้บริหารมีการจัดระบบการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับหลักสูตรสาระแกนกลาง โดยมีการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนตามระเบียบที่กำหนด เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนอย่างชัดเจนและมีการบริหารงบประมาณที่ชัดเจนและเป็นไปตามระเบียบราชการ เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ และแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนอย่างถูกต้องตามระเบียบทางราชการ โดยมีการจัดและควบคุมระบบภายในโรงเรียนโดยมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและถูกต้องตามระเบียบ

2.2 การบริหารงานตามหลักคุณธรรม หมายถึง การบริหารงานในโรงเรียนโดยผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเท่าเทียมกันและมีการจัดโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม ให้กับบุคลากรและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนางานวิชาการในการจัดการศึกษาของบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน มีการควบคุมและจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม จัดสรรงบประมาณที่เป็นสัดส่วนอย่างทั่วถึง เป็นธรรม เหมาะสมกับโครงการหรือกิจกรรม โดยควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือกิจกรรมและส่งเสริมให้บุคลากรได้รับพัฒนาด้านความรู้และวิชาชีพอย่างเป็นธรรม โดยการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อจัดสรรทรัพยากรในการสนับสนุนการศึกษาอย่างทั่วถึงและเพียงพอ โดยมีการพิจารณารับผู้เรียนเข้าเรียนด้วยความเสมอภาคและทั่วถึงตามแผนที่กำหนด

2.3 การบริหารงานตามหลักความโปร่งใส หมายถึง การบริหารงานในโรงเรียนโดยผู้บริหารมีการเปิดเผยข้อมูลให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้ปกครองให้ทราบตามความเป็นจริง มีการ

ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศด้านวิชาการให้มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน ตรงกับความเป็นจริงพร้อมเปิดเผยได้ โดยใช้งบประมาณเป็นไปตามขั้นตอนการวางแผนงานและหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณต่อคณะกรรมการโรงเรียนและคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง โดยมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานที่สำคัญให้บุคลากรหลายคนเพื่อลดความเสี่ยงจากการผิดพลาดหรือทุจริต โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการและบุคลากรหลายฝ่ายเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติงานตรวจสอบภายในโรงเรียน เพื่อการดำเนินงานตามแผนและการติดตามผลการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและชัดเจน มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกปีการศึกษา โดยการจัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างเปิดเผยให้บุคลากรในโรงเรียนได้รับทราบและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ เช่น เว็บไซต์โรงเรียน

2.4 การบริหารงานตามหลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารงานในโรงเรียนโดยผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน เพื่อการสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและมีการแต่งตั้งบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณให้ถูกต้องเป็นไปตามระเบียบทางราชการ โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ มีการแต่งตั้งคณะทำงานและกำหนดแนวทางการปรับปรุงพัฒนางานของโรงเรียน โดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนและให้ประชาชน ผู้ปกครอง ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการของโรงเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระวิชาต่างๆอย่างทั่วถึง

2.5 การบริหารงานตามหลักความรับผิดชอบต่อ หมายถึง การบริหารงานในโรงเรียนโดยผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรให้ตรงตามความสามารถและมีความชัดเจน และกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติอย่างเป็นระบบ โดยการตรวจสอบติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณและควบคุมดูแลการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่มอบหมายให้บุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ และควบคุมให้งานเสร็จตามกำหนดเวลาและมีประสิทธิภาพในการสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนางานให้ทันกับการปฏิรูปการศึกษาและเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยการควบคุมดูแลการดำเนินงานเป็นไปตามแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติงานประจำปี เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนทำงานเป็นทีมได้มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องของงานในหน้าที่และพร้อมที่จะร่วมมือกันปรับปรุงแก้ไขอย่างทันที่

2.6 การบริหารงานตามหลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารงานในโรงเรียนโดยผู้บริหารมีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการใช้งานและตรงตามความต้องการ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรจัดสาระการเรียนรู้ให้มีการบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการวางแผนในการจัดหางบประมาณและใช้งบประมาณให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ในการใช้ทรัพยากร คือ คน วัสดุ อุปกรณ์อย่างประหยัดและคุ้มค่า และควบคุมกำกับให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานเต็มความรู้ เต็มความสามารถและเต็มเวลา โดยมอบหมายการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความสามารถและศักยภาพของบุคลากร ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมผู้เรียนอย่างหลากหลายตามความถนัด ความสนใจ และเกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้มีการปฏิบัติงานแบบมุ่งเน้นผลงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยการวางแผนการใช้อาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ในการควบคุม ดูแลบำรุงรักษา ตกแต่งและซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ

3. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ซึ่งจำแนกเป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับปริญญาตรี 2) ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

4. ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาการทำงานของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ 1) ประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี 2) ประสบการณ์ 5 ปีถึง 10 ปี 3) ประสบการณ์มากกว่า 10 ปี

5. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ในกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มี 8 โรงเรียน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 รายละเอียดของการศึกษานำเสนอตามหัวข้อ ต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
- 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
- 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ
- 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ
- 1.5 แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
 - 3.1 ความหมายของหลักธรรมาภิบาล
 - 3.2 องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล
 - 3.3 ธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหาร

- 2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหาร
- 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
- 2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
- 2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ
- 2.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ส่วนที่ 3 การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล

ส่วนที่ 4 การบริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์

ส่วนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยในประเทศ
- 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ส่วนที่ 6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนที่ 7 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร (Administration) โดยทั่วไปใช้ในความหมายกว้างๆ ที่รวมถึงการบริหารรัฐกิจและธุรกิจ การนิยามความหมายของการบริหารนั้นมักมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละทัศนะและแต่ละแนวการศึกษา ดังนี้

ซีรรัคซ์ ภารการ, (ออนไลน์, 2556) คำว่า “การบริหาร”(Administration) ใช้ในความหมายกว้าง ๆ เช่น การบริหารราชการ อีกคำหนึ่ง คือ “ การจัดการ” (Management) ใช้แทนกันได้ การบริหาร (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน “administatuae” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยความสะดวก (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

วรรณิศา หัฐลพัทธ์, (ออนไลน์, 2556) คำว่า การบริหาร (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน “administatuae” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยความสะดวก (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

พีรศักดิ์ วิสัยรัตน์, (ออนไลน์, 2556) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ให้เป็นผลสำเร็จ โดยผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะให้ผู้ปฏิบัติทำงานให้เราจนเป็นสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารได้ตั้งใจไว้

การบริหาร เป็นกระบวนการที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ให้คณะบุคคลร่วมกันทำงาน โดยอาศัยทรัพยากร และกระบวนการวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ ในองค์กรหรือหน่วยงาน

บานเย็น เรื่องจรรยาสุรี, (ออนไลน์, 2556) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็น ผลสำเร็จ กล่าวคือผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว (Simon)

การบริหาร คือ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Sergiovanni)

การบริหาร คือ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่รวมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Barnard)

การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคมที่สามารถมองเห็นได้ 3 ทาง คือ

1. ทางโครงสร้าง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ตามลำดับขั้นตอนของสายการบังคับบัญชา

2. ทางหน้าที่ เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้สำเร็จเป้าหมาย

3. ทางปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่บุคคลและบุคคลต้องการร่วมทำปฏิริยาซึ่งกันและกัน (Getzals and Guba)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, (2553 : 8) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารงานที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ นับได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับประชาชนผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความสามารถอย่างเพียงพอต่อการบริหารสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับประชาชนด้วยการบริหารสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาระดับต่างๆ ปฏิบัติตามนโยบายของแต่ละสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ได้กำหนดไว้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายสถานศึกษาไว้ว่า “สถานศึกษา” หมายความว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้วิทยาลัยสถาบันมหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, (2546 : 8) กล่าวไว้ว่าการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบเพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ในการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่าการบริหารการศึกษาหมายถึงภารกิจหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้บริหารจะต้องมีการวางแผน วิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานให้เป็นอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

การบริหารสถานศึกษามีองค์ประกอบสำคัญที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันส่งผลกระทบต่อถึงกันและกันและเป็นผลให้มีการพัฒนาสู่แนวทางที่คิดกว่า 5 ประการดังนี้

1. บริบทที่เป็นแรงผลักดันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้แก่ปริมาณและคุณภาพของประชากรสภาพรวมของทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและมลภาวะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศสภาพทางเศรษฐกิจสภาพความรุนแรงของปัญหาสังคมสภาพความรุนแรงของปัญหา

คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของประชาชนการดูแลและส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ
คุณภาพและบริการเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจความเป็นประชาธิปไตยและทุจริตคอร์ปชั่นคุณภาพและความ
ทั่วถึงของบริการทางการศึกษา

2. กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่
2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติระเบียบบริหาร
ราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขต
การปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546

3. ฝ่ายบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา

4. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

5. บุคลากรภายในสถานศึกษา ได้แก่ ครูอาจารย์ผู้สอนบุคลากรสนับสนุนการสอนผู้เรียนนักการ-การ
โรงแยกและผู้ประกอบการการค้าภายในโรงเรียน

ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการของการบริหารสถานศึกษาให้
เข้าใจรายละเอียดอย่างชัดเจนด้วยความเอาใจใส่ระมัดระวังตั้งใจใคร่ครวญด้วยเหตุและผลเพื่อใช้เป็นแนว
ทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษายามปกติและตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้ยาม
วิกฤต

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

มีนักจิตวิทยาได้กล่าวถึงความหมายของความต้องการ (Needs) ไว้ดังนี้

คือฟแมน, (Kaufman : 32, อ้างถึงใน ไสว เกรือรัตนไพบุลย์. 2555 : 13) กล่าวถึง ความต้องการว่า
หมายถึง ช่องว่าง (Gap) ระหว่างผลผลิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับผลผลิตที่เราต้องการ โดยนำช่องว่างที่ได้รับมา
จัดลำดับความสำคัญ แล้วเลือกสิ่งที่สำคัญที่สุดเป็นความต้องการที่ต้องกระทำก่อน

มาสโลว์, (Maslow. 1993 : 305 – 307, อ้างถึงใน ชงชัย สันติวงษ์. 2539 : 381 - 384) ได้อธิบาย
สมมติฐานของพฤติกรรมมนุษย์ว่าทุกคนมีความต้องการและมีตลอดเวลาไม่มีสิ้นสุด ความต้องการเหล่านี้จะ
เริ่มจากต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความ
ต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนอง

เจษฎา แซ่มประเสริฐ, (2534 :10) ได้กล่าวถึงความต้องการว่า หมายถึง “กระบวนการหรือวิถี
แก้ปัญหาหรือสิ่งที่ยังบกพร่องที่ทำงานไม่บรรลุเป้าหมายที่ต้องการจากสภาพที่ควรจะเป็น”

จึงสรุปได้ว่า ความต้องการเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีความประสงค์ที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นความต้องการไม่มีวันสิ้นสุด โดยจะเริ่มจากระดับต่ำไประดับสูง

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

แรงจูงใจ (Motivation) มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Mover” (Kidd, 1973 : 101) ซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “to move” อันมีความหมายว่า “เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือชักนำบุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ” (To move a person to a course of action) ดังนั้นแรงจูงใจจึงได้รับความสนใจมากในทุก ๆ วงการ

แรงจูงใจ (Motivation) คือ สิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ อันเกิดจากความต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drives) หรือ ความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เอง ภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการ หรือขาดอะไรบางอย่างจึงเป็นพลังชักจูงหรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น ส่วนภายนอก ได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร้าเร้า นำช่องทางและมาเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอก แต่เพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญกับการเกิดพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่น ๆ เช่น การยอมรับของสังคม สภาพบรรยากาศที่เป็นมิตร การบังคับขู่เข็ญ การให้รางวัลหรือกำลังใจ หรือการทำให้เกิดความพอใจ ล้วนเป็นเหตุจูงใจให้เกิดแรงจูงใจได้

โลเวลล์, (Lovell, 1980 : 109) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า “เป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความมานะพยายามเพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ”

ไมเคิล คอมแจน, (Domjan 1996:199) อธิบายว่า “การจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพฤติกรรมการกระทำกิจกรรมของบุคคลโดยบุคคลลงใจกระทำพฤติกรรมนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ”

แฮนสัน, (Hanson, Mark E., 1996: 195) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า “สภาพภายในที่กระตุ้นให้มีการกระทำ หรือการเคลื่อนที่ โดยมีช่องทางและพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมาย”

สรุปได้ว่า แรงจูงใจเป็นกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าโดยจงใจให้กระทำหรือดิ้นรนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์บางอย่าง ซึ่งจะเห็นได้พฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจเป็นพฤติกรรมที่มีใช้เป็นการตอบสนองสิ่งเร้าปกติธรรมดา เช่น พนักงานตั้งใจทำงานเพื่อหวังความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า ธรรมาภิบาล ไว้หลายท่านดังตัวอย่างต่อไปนี้

เจริญพงษ์ วิญญูญรัถย์, (2542: 4) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาล (Good Governance) ว่าเป็น กฎเกณฑ์การปกครองบำรุงรักษาบ้านเมืองที่ดีหรือกฎเกณฑ์ที่ดีของบ้านเมืองและสังคม โดยมีขอบเขตของความหมายรวมไปถึงการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งครอบคลุมทุกพื้นที่ภาคส่วนของสังคมรวมไปถึงการจัดระบบองค์กรและกลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการองค์กรของรัฐและรัฐบาลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (Independent Organization) องค์กรของเอกชน กลุ่มชมรมและสมาคมต่าง ๆ นิติบุคคลภาคเอกชนและประชาคมโลก (Civil Society) ขณะเดียวกันยังรวมไปถึงการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ข้างต้นด้วย

ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และรัชณี ภูตระกูล, (2545 – 2546 : 7) ได้สรุปความหมายของ ธรรมาภิบาล ว่า การบริหารการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาของประเทศโดยมีการเชื่อมโยง องค์กรประกอบทั้ง 3 ส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมและให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อเกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจสังคม การเมืองอย่างสมดุล ส่งผลให้ สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติให้เป็น ไปอย่างมั่นคง ยั่งยืนและมีเสถียรภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 , (2542 : 67) ได้อธิบายว่า ธรรมาภิบาลหมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้ความสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมให้ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยา ภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่อาจจะมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมอันเป็นลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทย ตามแบบรัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development : OECD) ได้ให้ความหมาย ธรรมาภิบาล ว่าเป็นลักษณะความสัมพันธ์ วิธีการและเครื่องมือ ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนทั้งในส่วนที่เป็นการดำเนินการ ในฐานะของปัจเจกบุคคล และที่เป็นการดำเนินการในลักษณะที่เป็นสถาบันรวมถึงประสิทธิภาพของการจัดการปกครองและการบริหาร มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและความเจริญเติบโตของชาติ และจากความหมายของ Human Settlements ได้ให้ความหมายไว้สั้นๆ ว่าธรรมาภิบาล เป็นกระบวนการในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานมีคุณสมบัติและองค์ประกอบคือ การมีส่วนร่วม (Participation) มีกฎระเบียบ (Rule of Law) มีความโปร่งใส (Transparency) มีภาระหน้าที่ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Responsiveness) มีความรับผิดชอบ (Accountability) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and efficiency) (ไชยวัฒน์ คำชู; และคนอื่นๆ, 2545 : 24)

สรุปธรรมาภิบาล หมายถึง การจัดระบบบริหารบ้านเมืองและสังคมให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักกฎหมายและการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยการจัดทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อ

การพัฒนาของประเทศอย่างยั่งยืนให้ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และประชาชน สามารถร่วมกันรับผิดชอบในระบบบริหารกิจการดังกล่าวด้วยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและให้โอกาสตรวจสอบได้ ตลอดจนขยายกิจการภาครัฐไปสู่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม

องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ระบุว่าธรรมาภิบาลมีองค์ประกอบ 6 ประการคือ

1. หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับและกติกาต่างๆให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิกโดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาค และเป็นธรรมกล่าวโดยสรุปคือสถาปนาการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่กระทำกันตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

2. หลักคุณธรรม คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงามโดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติได้แก่ความซื่อสัตย์สุจริตความเสียสละความอดทนขยันหมั่นเพียรความมีระเบียบวินัย เป็นต้น

3. หลักความโปร่งใส คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกันและช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน

4. หลักความมีส่วนร่วม คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจสำคัญของสังคมโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมได้แก่การแจ้งความเห็นการไต่สวนสาธารณะการประชาพิจารณ์การแสดงประชามติหรืออื่นๆและจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชนซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน

5. หลักความรับผิดชอบต่อสังคม คือ ผู้บริหารตลอดจนคณะข้าราชการทั้งฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างดียิ่งโดยมุ่งให้บริการแก่ผู้มารับบริการเพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆมีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันที

6. หลักความคุ้มค่า คือ ผู้บริหารต้องตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัดดังนั้นในการบริหารจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่าซึ่งจำเป็นจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริการหรือประชาชนโดยรวม

ธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

การนำ “ธรรมาภิบาล” มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรทุกประเภท ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรธุรกิจ องค์กรทางการศึกษาหรือองค์กรทางสังคมต่างๆทั้งนี้เป็นเพราะ “ธรรมาภิบาล” เป็นการบริหารจัดการที่ดี และเป็นการจัดการที่สร้างประโยชน์และเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทั้งมวล เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมากมายและรวดเร็ว วัฒนธรรมประชาธิปไตย อุปถัมภ์ ทุนนิยม และอภิสิทธิ์ จึงยังคงอยู่และรุนแรงขึ้น อีกทั้งเพราะขาดมาตรการทางจริยธรรม ความจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่เหมาะสมหลายประการ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ (ธีระ รุญเจริญ, 2547 : 37-38) ดังนั้นหน่วยงานการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่สำคัญยิ่งในสังคม จำเป็นต้องได้รับการปฏิรูปที่ดีกว่าเดิม การธรรมาภิบาล มาใช้ในการดำเนินการเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้บริหารทุกระดับจำเป็นต้องตระหนักถึงเรื่องนี้

ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความจำเป็นต้องนำ “ธรรมาภิบาล” มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลง และเคลื่อนไหวหลายประการ (ธีระ รุญเจริญ, 2547 : 38 - 39) ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง 1 รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2547 เพื่อใช้กับหน่วยราชการทั่วไปภาครัฐและหน่วยงานในกำกับรัฐ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2546 :12-14)

1. จัดส่วนราชการใหม่ โดยบูรณาการภารกิจเพื่อกำหนดแผนการบริหารได้ อย่างมีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาการจัดองค์กรให้มีประสิทธิภาพและรองรับการปฏิรูประบบราชการต่อไป
3. กำหนดแบบแผนการปฏิบัติราชการที่ทำให้เกิดการบริหารราชการที่ดีให้นำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกันและเกิดผลสัมฤทธิ์ของงานที่วัดผลได้ สอดคล้องกับมาตรา3(1) แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 ดังนั้น สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าว

ประการที่ 2 การนำการบริหารจัดการฐานโรงเรียน (School-based management:SBM) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) จัดสัมมนาการปฏิรูปการศึกษานานาชาติ ครั้งที่ 3 เรื่องการศึกษารูปแบบการกระจายอำนาจทางการศึกษา การบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based management:SBM) ที่โรงแรมแอมบาสเดอร์ กรุงเทพฯ โดยมีนายปองพล อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศช.) เป็นประธาน ในงานมีผู้มีประสบการณ์ด้าน SBM ให้การบรรยายอาทิ ศาสตราจารย์ ดร.ไบรอัน เจ คาลด์เวล (Dr.Brian J. Caldwell) ผู้เชี่ยวชาญจากประเทศออสเตรเลีย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของไทยได้เรียนรู้ประสบการณ์ จากต่างประเทศดังกล่าวว่าจะบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้สำเร็จอย่างไร (มดิชน, 2548 : ออนไลน์) ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้นำรูปแบบการบริหารของโรงเรียนมาเผยแพร่ และฝึกอบรมให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป ซึ่งหลักการบริหารจัดการฐานโรงเรียนสอดคล้องกับหลักการของ

“ธรรมนูญ” เกือบทั้งหมดจึงเป็นการสอดรับพระราชกำหนดว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546

ประกาศที่ 3 ตามที่มีพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 บัญญัติไว้ว่ากระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณการบริหารงานบุคคลและบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

ในทำนองเดียวกันพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 บัญญัติไว้ว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลเมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง ฉะนั้นในความเป็นนิติบุคคลของโรงเรียน การบริหารจัดการจะเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักการธรรมนูญ

สรุปสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องใช้หลักธรรมนูญในการบริหารจัดการศึกษาจึงจะบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และเป้าหมายตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง คือ การปฏิรูประบบราชการ การบริหารฐานโรงเรียนและการเป็นนิติบุคคล

ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการบริหาร

ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการบริหาร

การบริหารการศึกษา เป็นสาขาหนึ่งของการบริหารทั่วไป ซึ่งได้รับการวิวัฒนาการจนมีลักษณะเฉพาะมากขึ้น และยังมีความจำเป็นต้องการปรับปรุงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เหมาะสมและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมในด้านต่างๆ มีผู้นิยามความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาไว้เป็นจำนวนมาก สำหรับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษามีแนวคิดแตกต่างกันไปตามทัศนะ และแนวทางการศึกษาของแต่ละบุคคล ทฤษฎีการบริหารการศึกษาที่รู้จักกันแพร่หลายได้แก่

วิโรจน์ สารรัตนะ, (อ้างถึงใน เฉลิมวุฒิ สืบสม, 2555 : 16) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีทางการบริหารว่า ทฤษฎีทางการบริหารในนิยามที่เป็นทฤษฎีหรือมีหลักการเช่นปัจจุบัน อาจนับได้ตั้งแต่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ในระยะแรกเริ่มยังมีลักษณะเป็นเพียงแนวคิดหรือข้อเสนอที่ยังไม่ชัดเจน ถือว่ายังเป็นยุคบุกเบิกทางทฤษฎีรุ่นแรก ต่อมาจนถึงช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ก็เริ่มมีการพัฒนาศาสตร์ทางการบริหารขึ้นอย่างมีหลักการ เป็นยุคทัศนะดั้งเดิม จากนั้นก็มีวิวัฒนาการมาสู่ยุคทัศนะเชิงพฤติกรรม ยุคทัศนะเชิงปริมาณ และยุคทัศนะร่วมสมัยปัจจุบัน

1. ทฤษฎีการบริหารยุคทัศนะดั้งเดิม จำแนกเป็น 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีบริหารเชิงวิทยาศาสตร์

ที่มุ่งหาวิธีที่ดีที่สุดในการทำงาน ทฤษฎีการบริหารจัดการกำหนดหลักการทางการบริหารไว้และเชื่อว่าหากมีการฝึกอบรมก็สามารถจะทำให้เป็นนักบริหารที่มีความสามารถได้ และทฤษฎีการบริหารแบบราชการที่

มุ่งเน้นความเป็นเหตุเป็นผลในองค์ประกอบต่างๆ ขององค์การแทนที่จะปล่อยให้ไปตามอำเภอใจของนักบริหารหรือเจ้าของกิจการ

2. ทฤษฎีที่ชนะเชิงพฤติกรรม มีจุดเน้นอยู่ที่การศึกษาเพื่อความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์การ มีทักษะต่อคนงานว่ามีได้เป็นมนุษย์เศรษฐกิจหรือด้านกายภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นมนุษย์สังคมที่ต้องการปัจจัยเชิงจิตด้านสังคมด้วย ทักษะดังกล่าวนำไปสู่ความเคลื่อนไหวเชิงมนุษยสัมพันธ์และตระหนักถึงความจำเป็นของนักบริหารว่าควรมีทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์เพิ่มขึ้นด้วยแต่ทฤษฎีต่างๆ ที่มีผู้เสนอ เช่น กรณียของ Maslow หรือ McGregor ต่างยังไม่ให้ความกระจ่างต่อการนำไปปฏิบัติที่ชัดเจน จึงมีข้อเสนอว่า ในการศึกษาหาแนวทางการบริหารที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัตินั้น ควรอาศัยหลักพฤติกรรมศาสตร์ โดยการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างทฤษฎีเฉพาะองค์การ

3. ทฤษฎีเชิงปริมาณ มีจุดเน้นที่ตัวแบบทางคณิตศาสตร์ สถิติ และข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจทางการบริหารที่มีประสิทธิผล มี 3 หลักการที่สำคัญ คือ หลักการบริหารศาสตร์หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพจากการใช้ตัวแบบทางคณิตศาสตร์และวิธีการเชิงสถิติมาประกอบหลักการบริหารเชิงปฏิบัติการมุ่งจัดการเรื่องการผลิตและการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ และหลักการระบบสารสนเทศเพื่อการบริการ ซึ่งมุ่งการออกแบบระบบสารสนเทศและการนำไปใช้ โดยสร้างระบบฐานข้อมูลที่อาศัยคอมพิวเตอร์เป็นพื้นฐาน

4. ทฤษฎีที่ชนะร่วมสมัย ประกอบด้วยหลักการบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบและการบริหารตามสถานการณ์ กรณียแรกเป็นองค์การเป็นระบบหนึ่งๆ ประกอบด้วยปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการปัจจัยป้อนออก และข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งในการบริหารนั้น ผู้บริหารต้องคำนึงถึงคุณลักษณะต่างๆ ของความเป็นระบบเปิดมาใช้ให้เป็นประโยชน์ สำหรับกรณีหลังด้วยความเชื่อที่ว่า ไม่มีการทำงานใดดีที่สุดสำหรับทุกสถานการณ์ ผู้บริหารจึงจะต้องมีทักษะเชิงมนโทัศน์ค่อนข้างสูง เพื่อให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อการตัดสินใจเลือกหลักการหรือวิธีการบริหารที่เหมาะสมได้ นอกจากทฤษฎีทั้งสองแล้วยังมีทักษะใหม่เกิดขึ้นอีกหลายทักษะ เช่น ทฤษฎี Z และหลักการบริหารคุณภาพโดยรวม เป็นต้น

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่เข้ามาเกี่ยวข้องของหลายด้านและลักษณะของการศึกษาประกอบกัน การบริหารทรัพยากรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถ้าบริหารทรัพยากรจะเป็นกลไกหรือเครื่องมือสำคัญ ที่จะกระตุ้นให้สถานศึกษาดำเนินการ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์

ทฤษฎีบริหารองค์การเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์การที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย และความอยู่รอดขององค์การ Luther Gulick และ Lyndall Urwick นักทฤษฎีการบริหารองค์การผู้ที่ได้ร่วมกันเอาแนวคิดของ Fayol มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการ ได้ขยายส่วนสำคัญพื้นฐานที่เรียกว่า The Element of Management 5 ประการของ Fayol มาใช้ในการจัดองค์การทางราชการ โดยขยายกิจกรรมทางการบริหารออกเป็น 7 ประการ คือ (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2545 : 21)

1. Planning หมายถึง การวางแผนล่วงหน้าว่าองค์การจะต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

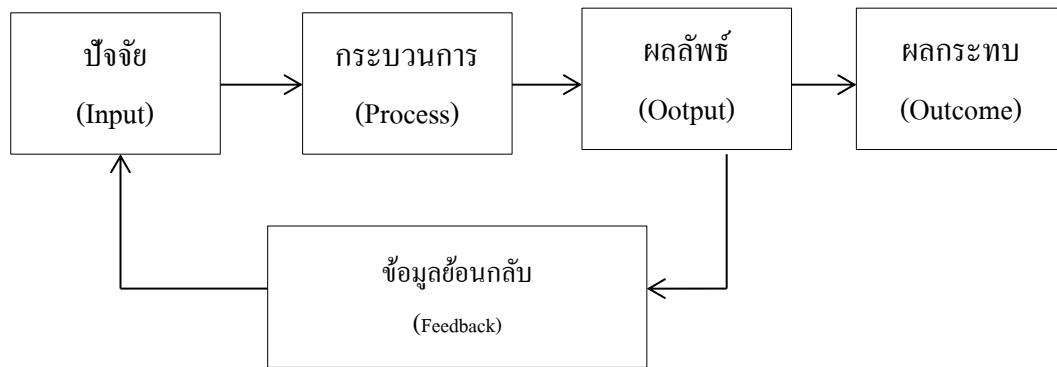
2. Organizing หมายถึง การจัดองค์การ กำหนดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน การจัดสายการบังคับบัญชาและการกำหนดตำแหน่งหน้าที่
 3. Staffing หมายถึง การบริหารบุคคล ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การประเมินผลงาน การพิจารณาความดีความชอบ การให้สวัสดิการและการให้พ้นจากงาน
 4. Directing หมายถึง การอำนวยการ การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ และการควบคุมบังคับบัญชา
 5. Coordinating หมายถึง การประสานงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน
 6. Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์การ เพื่อให้สมาชิกขององค์การทราบความก้าวหน้าของการดำเนินการ
 7. Budgeting หมายถึง การงบประมาณฯ การใช้จ่ายเงิน การควบคุมการใช้จ่าย และการตรวจสอบด้านการเงิน
- กิจกรรมทั้ง 7 ประการนี้ รวมกันเรียกว่า “POSDCORB” ที่ Luther Gulick และ Lyndall Urwick ถือว่าเป็นงานในหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การราชการ โดยทั่วไป ซึ่งองค์การทางการบริหารการศึกษาได้นำแนวคิดนี้มาใช้อย่างแพร่หลาย

ทฤษฎีระบบ (System Theory)

องค์การประกอบด้วยส่วนประกอบที่เป็นอิสระและเป็นวิธีการบริหารงานที่จะเพิ่มความเข้าใจรู้จุดเด่นจุดด้อยขององค์การ เพื่อการพัฒนาและแก้ปัญหาได้มากยิ่งขึ้น ระบบประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้ (จันทรานี สงวนนาม, 2545 : 86-92)

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ทรัพยากรการบริหารต่างๆ ด้าน ได้แก่ บุคลากร (Men) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) การบริหารจัดการ (Management) และแรงจูงใจ (Motivations) ที่เป็นส่วนเริ่มต้นและเป็นตัวจักรสำคัญในการปฏิบัติงานขององค์การ
2. กระบวนการ (Process) คือ การนำเอาปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารทุกประเภทมาใช้ในการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ
3. ผลลัพธ์ (Product or Output) เป็นผลที่เกิดจากกระบวนการของการนำเอาปัจจัยมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
4. ผลกระทบ (Outcome or Impact) เป็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากผลลัพธ์ที่ได้ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่คาดไว้หรือไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นก็ได้
5. การนำเอาทฤษฎีระบบหรือวิธีระบบมาใช้ในการบริหารองค์การ หากนำมาใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสม ระบบก็จะช่วยให้องค์การมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามหากนำมาใช้ไม่ถูกต้องหรือองค์ประกอบแต่ละส่วนของระบบไม่สัมพันธ์กัน ก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อองค์การได้ ดังนั้นการนำเอาทฤษฎีระบบมาใช้จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ระบบควบคู่กันไป การวิเคราะห์ระบบจะช่วยให้ผู้บริหารทราบว่า หากผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปัญหานั้นจะเกิดจากองค์ประกอบใด

ของระบบ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันหรือไม่ อย่างไร ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จะช่วยให้ทราบถึงประเภทของปัญหาจุดที่ต้องได้รับการพัฒนาแก้ไข หรือปรับปรุงได้มากขึ้น การแก้ไขปรับปรุงก็จะต้องกระทำอย่างเป็นระบบ มิใช่แก้ปัญหาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ภาพประกอบที่ 2.1



ภาพประกอบที่ 2.1 แสดงรูปแบบองค์ประกอบของวิธึระบบและวิเคราะห์ระบบ การวิเคราะห์ระบบ เป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อให้มีที่มา: จันทรานี สงวนนาม (อ้างถึงใน เจริญมาตุลี สืบสม, 2555 : 19) ระบบดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ระบบมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินวิธึระบบในเรื่อง ความมีประสิทธิภาพของระบบงาน เวลา การใช้งบประมาณ ความถูกต้องของกระบวนการและผลผลิตหรืองาน วิธึการระบบและการวิเคราะห์ระบบเป็นกระบวนการที่ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ที่มีเหตุผลและมุ่งไปที่กระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีขั้นตอนประโยชน์ของการนำวิธึระบบเข้ามาใช้ในการแก้ปัญหาคการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นระบบ(Educational System) และในระบบการศึกษาจะมีระบบย่อย (Sub – System) รวมกัน อยู่หลายระบบครบวงจร ตั้งแต่ระบบการบริหาร ระบบการเรียนการสอน ระบบการนิเทศ ระบบการวางแผน ระบบการวัดและการประเมินผล เป็นต้น การนำวิธึระบบมาใช้ในการแก้ปัญหาคการศึกษาจะช่วยให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ช่วยกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การศึกษา
2. ช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างมีระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
3. ช่วยกำหนดคุณลักษณะ รายละเอียดที่จำเป็นและที่ไม่ตรงประเด็น
4. ช่วยทำให้มองเห็นวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
5. ช่วยเสนอแนะวิธึการในการพัฒนานวัตกรรมและการแก้ปัญหาที่รุนแรงทางการศึกษา
6. ก่อให้เกิดความยุติธรรมเพราะวิธึระบบเป็นวิธึที่ปราศจากความลำเอียง
7. เป็นเครื่องมือที่ช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจ
8. ช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจค่านิยมและนโยบายภายใต้กรอบความรับผิดชอบ

ทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Thoery)

นักทฤษฎีทศนะดั้งเดิมพยายามหาวิธึที่ดีที่สุดหรือพยายามหาหลักการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อใช้ในการบริหาร หมายความว่า การที่ใครจะเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถได้ ต้องศึกษาทำความเข้าใจในวิธึการหรือหลักการเท่านั้น แล้วนำไปประยุกต์ใช้แต่เนื่องจากสิ่งต่างๆ ไม่ได้ง่ายอย่างที่คิดและหลักการบางประการ

บางครั้งก็ก่อให้เกิดผลในทางลบด้วย (วิโรจน์ สารรัตนะ อ้างถึงใน เฉลิมวุฒิ สืบสม , 2555 : 20) นักทฤษฎี การบริหารตามสถานการณ์ เชื่อว่า หลักการบริหารงานที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับสถานการณ์หนึ่งๆ เท่านั้น ไม่ สามารถนำเอาชุดของหลักการที่กำหนดไว้แบบสำเร็จรูปไปใช้อย่างได้ผลในทุกสถานการณ์ หรือใน สถานการณ์ที่แตกต่างไป ผู้บริหารอาจนำหลักการเพื่อเป็นเงื่อนไขหรือแนวการบริหารสถานการณ์นั้นๆ ได้ โดยบูรณาการจากทฤษฎีต่างๆ ซึ่งผู้บริหารจะต้องสามารถวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานการณ์นั้น เพื่อกำหนดแนวทางให้เหมาะสมกับโครงสร้างองค์กร ทรัพยากร เป้าหมายและผู้ปฏิบัติงานในองค์กร แต่ อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า บริหารไม่ควรคำนึงถึงเฉพาะความเหมาะสมกับสถานการณ์เท่านั้นควร คำนึงถึงควมมีอิทธิพลเหนือสถานการณ์หรือเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงด้วย เพราะการตามสถานการณ์ อาจไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆ

ทฤษฎีการบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management)

ทฤษฎีที่สนะร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา ปัจจุบันมีความเคลื่อนไหวหลายทฤษฎี ทั้ง ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2548 : 69) หลักการบริหารคุณภาพโดยรวม หรือที่นิยมเรียกสั้นๆว่า ทีคิวเอ็ม (Total quality Control : TQM) เป็นหนึ่งในหลักการหนึ่งที่ได้รับการพัฒนา เพื่อใช้ในการบริหาร โดยมุ่งให้ความสำคัญไปที่ความรับผิดชอบต่อการผลิตหรือการให้บริการที่มีคุณภาพ ร่วมกันกระตุ้นให้คนงานแต่ละฝ่ายมุ่งพัฒนาคุณภาพงาน หลักการบริหารนี้มีพื้นฐานจากการควบคุมคุณภาพ โดยรวม แนวคิดนี้เริ่มต้นที่อเมริกา แล้ว Deming ได้นำมาพัฒนาใช้ในญี่ปุ่น โดยได้กำหนดวงจรเดมมิงและ หลัก 14 ประการ เพื่อพัฒนาคุณภาพของงานขึ้น ซึ่งหลักที่เขาเชื่อว่าหากนักบริหารทำแล้ว จะทำให้เพิ่มผลผลิต ที่มีคุณภาพสูงขึ้น หลัก 14 ประการได้แก่

1. สร้างปณิธานที่มุ่งมั่นในคุณภาพ
2. นำปรัชญาใหม่ๆมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพ
3. เน้นกระบวนการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ
4. สร้างความเชื่อถือระยะยาวจากคุณภาพ
5. ปรับปรุงระบบการผลิตและการให้บริการอย่างต่อเนื่อง
6. มีการอบรมและพัฒนาบุคลากร
7. สร้างสภาวะความเป็นผู้นำกับสมาชิกในองค์กร
8. จัดบรรยากาศแห่งความกลัว ทำงานด้วยความสุข
9. จัดอุปสรรคความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อความเป็นทีม
10. จัดคำขวัญหรือคำชักชวนเพื่อปรับปรุงคุณภาพที่ไม่เข้าใจปรัชญาของคำว่าคุณภาพที่อาจเป็นสาเหตุให้ คุณภาพและการผลิตตกต่ำเสียเอง
11. ไม่ใช้มาตรฐานการทำงานและเป้าหมายเชิงปริมาณเพียงด้านเดียว แต่วัดคุณภาพอย่างชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้
12. ส่งเสริมพนักงานเกิดความภาคภูมิใจในผลงานและความสำเร็จ

13. มีแผนงานให้การศึกษาและพัฒนาตนเอง
14. ยึดถือการเปลี่ยนแปลงเป็นภารกิจแห่งตน

สมาน อัสวภูมิ, (2546 : 2) ได้เสนอว่า หลักการบริหารพัฒนางานอย่างต่อเนื่องเพื่อคุณภาพตามแนวคิดของ Deming ที่เรียกว่า PDCA มี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 คือ P-Planning (การวางแผน) คือ การกำหนดขั้นล่วงหน้า ว่าเป้าหมายเป็นอย่างไร และจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ได้ผลงานนั้น การวางแผนเป็นการตัดสินใจในปัจจุบันที่จะเลือกวิธีการกระทำเพื่อให้ได้ผลตามความต้องการในอนาคต

ขั้นที่ 2 คือ D-Do (การปฏิบัติตามแผน) คือ การนำเอาแผนมาปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมายและกำหนดเวลาเพื่อให้เกิดผลตามที่กำหนดไว้ในแผน

ขั้นที่ 3 คือ C-Check (การตรวจสอบประเมินผล) คือ กระบวนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานเปรียบเทียบกับผลงานกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ ติดตาม กำกับดูแลความก้าวหน้าในงาน

ขั้นที่ 4 คือ A-Action (การปรับปรุงงาน) คือ การนำผลจากการประเมินผลมาปรับปรุงงาน แก้ไขงานเพื่อพัฒนาให้งานบรรลุตามเป้าหมาย

จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎีของการบริหารการศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาจำเป็นต้องเลือกนำเอาทฤษฎีหลักการบริหารหลายๆหลักการมาใช้ ซึ่งประกอบด้วย หลักการกระจายอำนาจ หลักความเสมอภาค หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักความพอเพียง หลักเสรีภาพหลักการปฏิบัติได้จริง หลักธรรมาภิบาล ทฤษฎีบริหารองค์การ ทฤษฎีระบบหรือวิธีระบบ ทฤษฎีบริหารตามสถานการณ์ ทฤษฎีบริหารคุณภาพ โดยรวม หลักการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องมาใช้ในกาบริหารจัดการ การศึกษา เชื่อว่าจะนำมาใช้ได้ดี ถูกต้อง และเหมาะสมกับการบริหารในยุคปัจจุบันจะช่วยให้องค์การมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตน

ดํ า เ นื น ชี วิ ต อ ยู่ (ภ า วิ ค า ฐ า ร า ศ รี สุ ท ธิ , 2542: 6)

สถานศึกษา หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัชชาศัย ศูนย์การเรียน วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน สถาบันหรือสถานศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือมี วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและตาม ประกาศกระทรวง (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2547 : 23)

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์การบริหารเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดการระเบียบอย่างเป็นระบบ คือ มีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่พึงเชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหาร โดย

ลักษณะนี้ การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) เป็นศาสตร์สังคม ซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้อง อาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคน ที่จะ ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts) (ที่มา :<http://www.kunkroo.com/admin1.html>, 2556) ปัจจัยสำคัญการบริหารที่สำคัญมี 4 อย่าง ที่เรียกว่า 4Ms ได้แก่

1. คน (Man)
2. เงิน (Money)
3. วัสดุสิ่งของ(Materials)
4. การจัดการ (Management)

กระบวนการบริหารการศึกษา

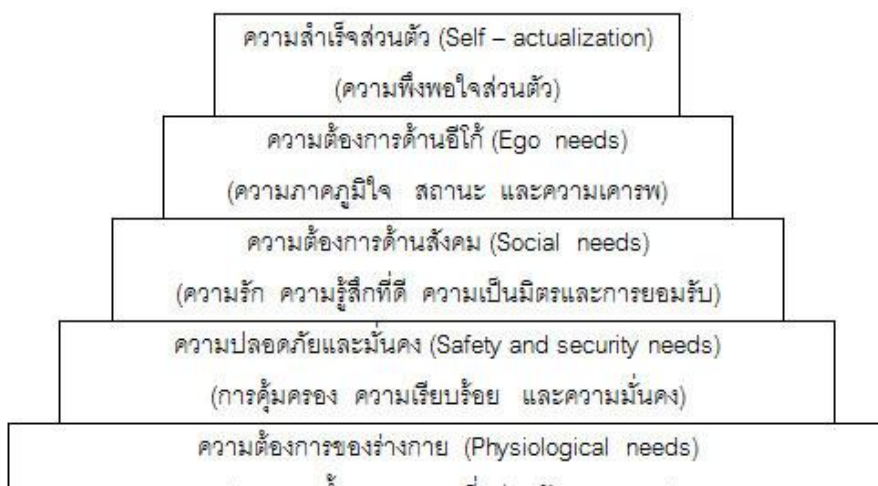
จาก หลักการบริหารทั่วไป 14 ข้อของ Fayol ทำให้ต่อมา Luther Gulick ได้นำมาปรับต่อยอดเป็นที่รู้จักกันดีในตัวย่อที่ชื่อว่า “POSDCoRB” กลายเป็นคัมภีร์ของการจัดการในต้นยุคของศาสตร์การบริหารซึ่งตัวย่อแต่ละ ตัวมีความหมายดังนี้

- P – Planning หมายถึง การวางแผน
- O – Organizing หมายถึง การจัดการ
- S – Staffing หมายถึง การจัดคนเข้าทำงาน
- D – Directing หมายถึง การสั่งการ
- Co – Coordinating หมายถึง ความร่วมมือ
- R – Reporting หมายถึง การรายงาน
- B – Budgeting หมายถึง งบประมาณ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ทฤษฎีความต้องการของ Maslow

Maslow เป็นนักจิตวิทยาอยู่ที่มหาวิทยาลัยแบรนดีส์ ได้พัฒนาทฤษฎีการจูงใจที่รู้จักกันมากที่สุด ทฤษฎีหนึ่งขึ้นมา Maslow ระบุว่าบุคคลจะมีความต้องการที่เรียงลำดับจากระดับพื้นฐานมากที่สุดไปยังระดับสูงสุด (อนิขวัง แก้วจางค์, 2552 : 66-68)



ภาพที่ 2.2 ความต้องการ 5 ชั้นของมาสโลว์

มาสโลว์ (Maslow) เรียกลำดับความต้องการนี้ว่า “Hierarchy of Needs” ซึ่งประกอบด้วย ลำดับความต้องการของมนุษย์จากระดับต่ำไประดับสูง 5 ระดับ ดังนี้

1. ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Physiological Needs) คือ เป็นความต้องการด้านร่างกายเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำและที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) ความต้องการความปลอดภัยความต้องการลำดับที่สองของ Maslow จะถูกกระตุ้นภายหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายถูกตอบสนองแล้ว ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยจะหมายถึงความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยปราศจากอันตรายทางร่างกายและจิตใจ ความมั่นคงในการทำงาน

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) คือ ความต้องการระดับที่สาม โดยความต้องการทางสังคมหมายถึง ความต้องการที่จะเกี่ยวพัน การมีเพื่อนและการ ถูกยอมรับ โดยบุคคลอื่น เพื่อการตอบสนองความต้องการทางสังคม

4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) คือ ความต้องการระดับที่สี่เป็นความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญตัวเอง มีความภาคภูมิใจในสถานภาพทางสังคม ต้องการชื่อเสียงและการยกย่องจากบุคคลอื่น

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) คือ ความต้องการระดับสูงสุด บุคคลมักจะต้องการ โอกาสที่จะคิดสร้างสรรค์ภายในงานหรือพวกเขาอาจจะต้องการความเป็นอิสระและยอมรับผิชอบ ซึ่งความต้องการความสมหวังของชีวิตคือ ความต้องการที่จะบรรลุความสมหวังของตนเองด้วยการใช้ความสามารถทักษะและศักยภาพอย่างเต็มที่บุคคลที่ถูกจูงใจด้วยความต้องการความสมหวังของชีวิตจะแสวงหาหน้าที่ท้าทายความสามารถของพวกเขา การเปิดโอกาสให้พวกเขาใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือการคิดค้นสิ่งใหม่

การศึกษาทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์ของ มาสโลว์ (Maslow) เป็นการศึกษาเพื่อที่จะทำให้ทราบถึงความต้องการของมนุษย์นั้นมีลำดับขั้นตอนที่แน่นอนจากขั้นต่ำไปขั้นสูงซึ่งความปรารถนาขั้นสูงสุดของมนุษย์ทุกคน คือ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตตามที่ตนเองมุ่งหวัง แต่การที่มนุษย์จะเกิดความต้องการในแต่ละระดับได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์ทุกคนจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการในระดับที่ต่ำกว่าเสียก่อน เพื่อที่จะทำให้เกิดความต้องการในระดับต่อไป ซึ่งถ้าบุคคลากรที่ได้รับการตอบสนอง

ตามความต้องการแล้ว ก็จะเกิดความพึงพอใจ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน รวมถึงสามารถทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีความต้องการ ERG ของ Alderfer

อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer 1969 : 142-175 อ้างถึงใน สิรินาตย์ กฤษณาธาร, 2552) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์เป็น 3 ระดับ คือ

1. ความต้องการที่จะดำรงชีวิตหรือความต้องการที่จะคงอยู่ (Existence : E) เป็นความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี เป็นความต้องการปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตความต้องการทางวัตถุนิยม ประโยชน์ตอบแทน สภาพการทำงาน ปัจจัยอำนวยความสะดวกในการทำงาน เป็นต้น

2. ความต้องการด้านความสัมพันธ์ (Relatedness : R) คือ ความต้องการผูกพันกับผู้อื่นในการทำงาน ต้องการเป็นพวกได้รับความยอมรับ ร่วมรับรู้และแบ่งปันความรู้สึกระหว่างกันต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการเป็นเพื่อน

3. ความต้องการด้านความเจริญเติบโต (Growth : G) เป็นความต้องการที่จะเจริญก้าวหน้าในการทำงาน สามารถทุ่มเทความรู้ ความสามารถของตนในการทำงานอย่างเต็มที่และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเพิ่มขึ้นด้วย

ทฤษฎีความต้องการของคูเปอร์

Cooper (1958 : 31-33 อ้างถึงใน สิรินาตย์ กฤษณาธาร, 2552) กล่าวถึงความต้องการของบุคลากรในการทำงานไว้หลายประการ ได้แก่ ทำงานที่เขาสนใจ อุปกรณ์ที่ดีสำหรับการทำงาน ค่าจ้างเงินเดือนที่ยุติธรรม โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สภาพการทำงานที่ดี รวมทั้งชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม และสถานที่ทำงานที่เหมาะสม ความสะดวกในการไปและกลับ รวมทั้งสวัสดิการอื่น ๆ ทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาที่เข้าใจในการควบคุมปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นคนที่เขายกย่องนับถือ

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจแบ่งออกได้เป็นทฤษฎีใหญ่ ๆ คือ

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral View of Motivation) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในอดีต (Past Experience) ว่ามีผลต่อแรงจูงใจของบุคคลเป็นอย่างมาก ดังนั้นทุกพฤติกรรมของมนุษย์ถ้าวิเคราะห์ดูแล้วจะเห็นว่าได้รับอิทธิพลที่เป็นแรงจูงใจมาจากประสบการณ์ในอดีตเป็นส่วนใหญ่ โดยประสบการณ์ในด้านดีและกลายเป็นแรงจูงใจทางบวกที่ส่งผลเร็วให้มนุษย์มีความต้องการแสดงพฤติกรรมในทิศทางนั้นมากยิ่งขึ้นทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของสิ่งเร้าภายนอก (Extrinsic Motivation)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning View of Motivation) ทฤษฎีนี้เห็นว่าแรงจูงใจเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเอกลักษณ์และการเลียนแบบ (Identification and Imitation)

จากบุคคลที่ตนเองชื่นชมหรือคนที่มีความเชื่อเสียในสังคมจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

ทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitive View of Motivation) ทฤษฎีนี้เห็นว่าแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับ การรับรู้ (Perceive) สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว โดยอาศัยความสามารถทางปัญญาเป็นสิ่งสำคัญ มนุษย์จะได้รับแรงผลักดันจากหลาย ๆ ทางในการแสดงพฤติกรรม ซึ่งในสภาพเช่นนี้ มนุษย์จะเกิดสภาพความไม่สมดุล (Disequilibrium) ขึ้น เมื่อเกิดสภาพเช่นว่านี้ มนุษย์จะต้อง อาศัยขบวนการดูดซึม (Assimilation) และการปรับ (Accomodation) ความแตกต่างของประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ให้ เข้ากับประสบการณ์เดิมของตนซึ่งการจะทำให้ได้จะต้องอาศัยสติปัญญาเป็นพื้นฐานที่สำคัญทฤษฎีนี้เน้นเรื่องแรงจูงใจภายใน (intrinsic Motivation) นอกจากนั้นทฤษฎีนี้ยังให้ความสำคัญกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการวางแผน ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับระดับของความคาดหวัง (Level of Aspiration) โดยที่เขาถือว่าคนเรามีแนวโน้มที่จะตั้ง ความคาดหวังของตนเองให้สูงขึ้น เมื่อเขาทำงานหนึ่งสำเร็จและตรงกันข้ามคือจะตั้งความคาดหวังของตนเองต่ำลง เมื่อเขาทำงานหนึ่งแล้วล้มเหลว

ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic View of Motivation) แนวความคิดนี้เป็นของมาสโลว์ (Maslow) ที่ได้ อธิบายถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ โดยที่ความต้องการจะเป็น ตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อ ไปสู่ความต้องการนั้น ดังนั้นถ้าเข้าใจความต้องการของมนุษย์ก็สามารถ อธิบายถึงเรื่องแรงจูงใจของมนุษย์ได้ เช่นเดียวกัน

ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

การนำหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีหรือการบริหารภาครัฐแนวใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารการจัดการและปฏิบัติการในองค์กรนั้น มีจุดประสงค์สำคัญคือการสร้างความพึงพอใจอย่างสูงสุดให้กับประชาชน โดยปัจจัยสำคัญประการแรกที่หน่วยงานภาครัฐต้องคำนึงถึงในการบริหารการจัดการ เพื่อสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้กับประชาชน ได้แก่การกำหนดนโยบายต่างๆที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งนี้องค์การที่สำคัญที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ผลดังกล่าว คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามา มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัยเพื่อให้ความรู้สึกความเป็นเจ้าของร่วมกันและมีจิตสำนึกสาธารณะที่จะสร้างสรรค์ งานพัฒนาต่างๆ ตามลักษณะของปัญหาและความต้องการ โดยในปัจจุบันนี้ประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมกับภาครัฐมากขึ้น ซึ่งนับเป็น โอกาสที่ดีที่จะให้ตัวแทนประชาชนเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมให้เข้ามา มีบทบาทมากยิ่งขึ้นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการบริหารการจัดการตามหลักธรรมาภิบาล คือ ระบบการบริหารงานของภาครัฐต้องมีความรับผิดชอบได้โดยสาธารณะหรือตัวแทนของประชาชนทั้งด้านการใช้งบประมาณและวิธีการของการบริหารจัดการต่างๆนอกจากนี้ประชาชนควรที่ได้รับข่าวสารหรือประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ทราบ

ถึงผลการดำเนินงานต่างๆ อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ทันสถานการณ์ โดยปัจจุบันประชาชนเองก็ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่กล่าวถึงนี้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมวลชน ก็นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการบริหารงานให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้มากยิ่งขึ้นและเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนอย่างสูงสุด โดยปัจจัยที่สำคัญที่จะสนับสนุนให้ข้าราชการพร้อมให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจและทุ่มเท ได้แก่ การที่บุคคลเหล่านั้นได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพ มีความรู้ ความสามารถที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนมีขวัญกำลังใจที่ดีซึ่งเกิดจากได้รับความดูแลด้านสวัสดิการค่าตอบแทนที่เหมาะสม และได้รับการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในสายงานตามหลักระบบคุณธรรม (ศตวรรษ พุทธวงศ์, 2551:44) ธรรมนูญบาลอาจประกอบไปด้วยหลักการสำคัญหลายประการแล้วแต่วัตถุประสงค์ขององค์กรที่นำมาใช้ หลักการที่มีผู้นำไปใช้เสมอคือ การมีส่วนร่วมของประชาชน การมุ่งฉันทามติ การมีสำนึกรับผิดชอบ ความโปร่งใส การตอบสนอง ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ความเท่าเทียมกันและการคำนึงถึงคนทุกกลุ่มหรือพหุภาคีและการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม แต่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีนั้นได้ระบุไว้ 6 หลักการดังกล่าวมาแล้วและกลายเป็นหลักการสำคัญที่มีการนำมาใช้ในประเทศไทยอย่างกว้างขวางอยู่ในปัจจุบันนี้ แต่ก็มีคำถามว่าหลักการต่างๆนี้หมายถึงอะไร แล้วจะทราบได้อย่างไรว่ามีธรรมนูญแล้วหรือยัง มีมากหรือน้อย ต้องปรับปรุงอะไรอีกบ้าง คำตอบที่อาจเป็นไปได้ก็คือการจัดทำตัวชี้วัดเพื่อผู้ใช้จะได้เข้าใจและนำไปใช้ตรวจสอบตนเองและผู้อื่นหรือหน่วยงานอื่นได้หลักการต่างๆที่อธิบายการมีธรรมนูญบาลและการนำไปประยุกต์ใช้ ธรรมนูญบาลอาจประกอบไปด้วยหลักการต่างๆมากมายแล้วแต่ผู้ที่จะนำเรื่องของธรรมนูญบาลไปใช้ และจะให้ความสำคัญกับเรื่องใดมากกว่ากัน และในบริบทของประเทศ บริบทของหน่วยงาน หลักการใดจึงจะเหมาะสมที่สุด สำหรับประเทศไทยแล้ว เนื่องจากได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่ให้ความสำคัญกับหลักการสำคัญ 6 หลักการดังกล่าวดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม Rule of Laws คือ หลักการสำคัญอันเป็นสาระสำคัญของ “หลักนิติธรรม” ประกอบด้วย 7 หลักการคือ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง ความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” และ หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

1.1. หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติธรรม เพราะ หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นหลักที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของการแบ่งแยกอำนาจการตรวจสอบอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ

1.2. หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักนิติธรรมมีความเกี่ยวพันกันกับสิทธิในเสรีภาพของบุคคล และสิทธิในความเสมอภาค สิทธิทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นพื้นฐานของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” อันเป็นหลักการสำคัญตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

1.3. หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง การใช้กฎหมายของฝ่ายตุลาการ หรือฝ่ายปกครองที่เป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนมีผลมาจากกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบ จากตัวแทนของประชาชน โดย ฝ่ายตุลาการจะต้องไม่พิจารณาพิพากษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้แตกต่างไปจาก บทบัญญัติของกฎหมาย ฝ่ายตุลาการมีความผูกพันที่จะต้องใช้อกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ฝ่ายตุลาการมีความผูกพันที่จะต้องใช้ดุลพินิจ โดยปราศจากข้อบกพร่อง

1.4. หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา เป็นหลักที่เรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายปกครองที่ออกกฎหมายลำดับรอง กำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายให้เป็นตามหลักความแน่นอนของกฎหมาย หลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง และหลักความพอสมควร แก่เหตุ

1.5. หลักความอิสระของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสามารถทำภาระหน้าที่ในทางตุลาการได้โดยปราศจากการแทรกแซงใดๆ โดยผู้พิพากษามีความผูกพันเฉพาะต่อกฎหมายและ ทำการพิจารณาพิพากษาภายใต้มนธรรมของตนเท่านั้น โดยวางอยู่บนพื้นฐานของความอิสระจาก 3 ประการ กล่าวคือ ความอิสระจากคู่ความ ความอิสระจากรัฐ และความอิสระจากสังคม

1.6. หลัก “ไม่มีความผิด และไม่โทษโดยไม่มีความผิด” เมื่อไม่มีข้อบัญญัติทางกฎหมายให้เป็นความผิด แล้วจะเอาผิดกับบุคคลนั้นๆมิได้

1.7. หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ หมายความว่า รัฐธรรมนูญได้รับการยอมรับให้เป็นกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่สูงสุดในระบบกฎหมายของรัฐนั้น และหากกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญกฎหมายดังกล่าวย่อมไม่มีผลบังคับ

2. หลักด้านหลักคุณธรรม Ethics ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 หลักการ คือ หน่วยงานปลอดการทุจริต หน่วยงานปลอดจากการทำผิดวินัย และหน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ องค์ประกอบของคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากคอร์ปชั่น หรือมีคอร์ปชั่นน้อยลง คอร์ปชั่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือ corruption โดยรวมหมายถึง การทำให้เสียหาย การทำลาย หรือการละเมิดจริยธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติและกฎหมาย สำหรับพิษภัยของคอร์ปชั่นได้สร้างความเสียหายและความเดือดร้อน และเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลในทางลบต่อคุณธรรมของการบริหารจัดการอย่างร้ายแรง เมื่อพิจารณาเรื่องของคุณธรรมจึงควรพิจารณาเรื่องต่อไปนี

2. 1. องค์ประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างโจ่งแจ้งหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายน้อยลง

2. 2. องค์ประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการปฏิบัติที่น้อยกว่าหรือไม่ดีเท่าที่กฎหมายกำหนดหรือปฏิบัติเช่นนี้น้อยลง

2. 3. องค์ประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการปฏิบัติที่มากกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือปฏิบัติเช่นนี้น้อยลง

2. 4. องค์ประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย แต่ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายหรือปฏิบัติเช่นนี้น้อยลงสำหรับการที่หน่วยงานปลอดจาก

การทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณนั้นเป็น การกระทำผิดวิชาชีพนิยมได้แก่ พฤติกรรมที่สวนทางหรือขัดแย้งกับองค์ประกอบของวิชาชีพนิยมโดย เฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการมีจรรยาบรรณวิชาชีพ และการประพฤติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

3. ด้านความโปร่งใส Transparency ประกอบไปด้วยหลักการย่อย 4 หลักการคือ หน่วยงานมีความโปร่งใสด้าน โครงสร้าง หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการให้ข้อมูล หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการให้โทษ หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการเปิดเผยข้อมูล

3.1.ความโปร่งใสด้านโครงสร้าง ประกอบด้วยพฤติกรรมต่อไปนี้

3.1.1. มีการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง เช่น มีคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการสอบสวน เป็นต้น

3.1.2. โปร่งใส เห็นระบบงานทั้งหมดได้อย่างชัดเจน

3.1.3. ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รับรู้การทำงาน

3.1.4. มีเจ้าหน้าที่มาด้วยระบบคุณธรรมมีความสามารถสูงมาอยู่ใหม่ มากขึ้น

3.1.5. มีการตั้งกรรมการหรือหน่วยงานตรวจสอบขึ้นมาใหม่

3.1.6. มีฝ่ายบัญชีที่เข้มแข็ง

3.2. ความโปร่งใสด้านให้ข้อมูล ประกอบด้วยพฤติกรรมต่อไปนี้

3.2. 1. มีคำตอบแทนพิเศษในการปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จ

3.2. 2. มีคำตอบแทนเพิ่มสำหรับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

3.2. 3. มีคำตอบแทนพิเศษให้กับเจ้าหน้าที่ที่ซื่อสัตย์

3.2. 4. มีมาตรฐานเงินเดือนสูงพอเพียงกับค่าใช้จ่าย

3.3. ความโปร่งใสด้านการให้โทษ ประกอบด้วยพฤติกรรมต่อไปนี้

3.3. 1. มีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

3.3. 2. มีวิธีการพิจารณาลงโทษผู้ทำผิดอย่างยุติธรรม

3.3. 3. มีการลงโทษจริงจัง หนักเบาตามเหตุแห่งการกระทำผิด

3.3. 4. มีระบบการฟ้องร้องผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ

3.3. 5. หัวหน้างานลงโทษผู้ทุจริตอย่างจริงจัง

3.3.6. มีการปรามผู้ส่อทุจริตให้เลิกความพยายามทุจริต

3.3.7. มีกระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว

3.4. ความโปร่งใสด้านการเปิดเผย ประกอบด้วยพฤติกรรมต่อไปนี้

3.4. 1. ประชาชนได้เข้ามารับรู้ การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ

3.4. 2. ประชาชนและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดหา การให้สัมปทานการ ออกกฏระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ

3.4. 3. ประชาชน สื่อมวลชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ได้มีโอกาสควบคุมฝ่ายบริหารโดยวิธีการต่างๆ มากขึ้น

3.4. 4. มีการใช้กลุ่มวิชาชีพภายนอก เข้ามาร่วมตรวจสอบ

4. หลักการมีส่วนร่วม Participation คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

โคเฮนและอัฟซอฟ, (1981 : 6) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนารวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค องค์การสหประชาชาติ (1981:5) ได้ให้ความหมายเจาะจงถึงการมีส่วนร่วม ว่าการมีส่วนร่วมเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่มจากหลักการมีส่วนร่วมในธรรมชาติของบุคคลต่างๆ สามารถสรุปให้เห็นโดยภาพรวมนี้

4.1 ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ และยังเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ

4.2 ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่างๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง รวมไปถึงการร่วมปรึกษาหารือ เป็นต้น

4.3 ระดับการวางแผนร่วมกัน และการตัดสินใจ เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการตัดสินใจ และ

วางแผนเตรียมโครงการ และเตรียมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ระดับนี้มักใช้ในกรณีที่เป็นเรื่องซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อนุญาโตตุลาการเพื่อปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

4.4 ระดับการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชน เป็นระดับขั้นที่สูงที่สุดของการมีส่วนร่วม คือเป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและได้มีการพัฒนาสมรรถนะหรือขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นจนอยู่ในระดับที่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ และเกิดประโยชน์สูงสุด

5. หลักสำนึกรับผิดชอบ Accountability มีความหมายกว้างกว่าความสามารถในการตอบคำถามหรืออธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมได้เท่านั้น ยังรวมถึงความรับผิดชอบในผลงาน หรือปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการตอบสนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ เป็นเรื่องของความพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อ ความพร้อมที่จะถูกตรวจสอบได้ โดยในแง่มุมมองของการปฏิบัติถือว่า สำนึกรับผิดชอบเป็นคุณสมบัติหรือทักษะที่บุคคลพึงแสดงออกเพื่อเป็นเครื่องชี้ว่าได้ยอมรับในภารกิจที่ได้รับมอบหมายและนำไปปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบ ประกอบด้วยหลักการย่อยดังนี้

5.1 การมีเป้าหมายที่ชัดเจน การมีเป้าหมายชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญสิ่งแรกของระบบสำนึกรับผิดชอบกล่าวคือ องค์กรจะต้องทำการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้ชัดเจนว่าต้องการบรรลุอะไรและเมื่อไรที่ต้องการเห็นผลลัพธ์นั้น

5.2 ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน จากเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้ ต้องประกาศให้ทุกคนได้รับรู้ และเกิดความเข้าใจ ถึงสิ่งที่ต้องการบรรลุ และเงื่อนไขเวลาที่ต้องการให้เห็นผลงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เป็นเจ้าของ โครงการสร้างวัฒนธรรมนี้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการประสานกำลังคนร่วมใจกันทำงาน เพื่อผลิตภาพโดยรวมขององค์กร

5.3 การปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพ ความสำเร็จของการสร้างวัฒนธรรมสำนึกรับผิดชอบอยู่ที่ความสามารถของหน่วยงานในการสื่อสารสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในองค์กร ผู้บริหารให้ความสำคัญ สนับสนุน แนะนำ ทำการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพและมีการประสานงานร่วมมือกันทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆในองค์กร

5.4 การจัดการพฤติกรรมที่ไม่เอื้อการทำงานอย่างไม่หยุดยั้ง ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงนับว่าเป็นเรื่องปกติ และทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงมักจะมีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเสมอ หน่วยงานต้องมีมาตรการในการจัดการกับพฤติกรรม การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อให้ทุกคนเกิดการยอมรับแนวความคิดและเทคโนโลยีใหม่ๆ

5.5 การมีแผนการสำรอง ส่วนประกอบสำคัญขององค์กรที่มีลักษณะวัฒนธรรมสำนึกรับผิดชอบ ต้องมีการวางแผนฟื้นฟู ที่สามารถสื่อสารให้ทุกคนในองค์กรได้ทราบและเข้าใจถึงแผน และนโยบายของ องค์กร และที่สำคัญคือ ต้องมีการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องสมบูรณ์ อย่างเปิดเผย

5.6 การติดตามและประเมินผลการทำงาน องค์การจำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลการทำงานเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบว่าผลงานนั้นเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพงานที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลงานที่พบว่ายังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดต้องมีการดำเนินการแก้ไขในทันที ขณะที่ผลงานที่ได้มาตรฐานต้องได้รับการยอมรับยกย่องในองค์การ

6. หลักความคุ้มค่า Value for Money หลักการนี้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในการบริหาร การจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด สิ่งเหล่านี้เป็นผลในการปฏิบัติอันเกิดจากการใช้หลักธรรมาภิบาลนั่นเอง ประกอบด้วย

6.1 การประหยัด หมายถึง การทำงานและผลตอบแทนบุคลากรเป็นไปอย่างเหมาะสม การไม่มีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ การมีผลผลิตหรือบริการได้มาตรฐาน การมีการตรวจสอบภายในและการจัดทำรายงานการเงิน และ การมีการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด หมายถึง มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาทรัพยากรบุคคล และ มีการใช้ผลตอบแทนตามผลงาน

6.3 ความสามารถในการแข่งขัน หมายถึง การมีนโยบาย แผน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ เป้าหมาย การมีการเน้นผลงานด้านบริการ การมีการประเมินผลการทำงาน และผู้บริหารระดับสูงมีสถานะผู้นำ เมื่อมีหลักการที่เป็นแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาลแล้ว หน่วยงานที่ต้องการใช้หลักการบริหารแนวใหม่ ที่มุ่งสร้างธรรมาภิบาลสามารถประยุกต์ใช้ได้และวัดระดับการมีธรรมาภิบาลของหน่วยงานตนได้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ตลอดจนรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่แล้วในหน่วยงาน ภาพข้างล่างนี้เป็นตัวอย่างของการนำหลักการข้างต้นไปสร้างตัวชี้วัดและนำไปทดสอบจริงในหน่วยงาน และสามารถแสดงผลให้เข้าใจได้ง่าย ทำให้ผู้บริหารสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขการทำงานของหน่วยงานให้มีธรรมาภิบาลมากขึ้นได้

การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล

การปฏิรูปการศึกษาเป็นการสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงของประเทศด้วยการพัฒนาศักยภาพของคนในชาติ โดยอาศัยระบบการศึกษาที่ครอบคลุมเข้มแข็งมีคุณภาพประชาชนมีส่วนร่วม

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, (2544 : 3-6, 17) ได้ให้ความเห็นว่าโครงสร้างองค์การระบบต่างๆ ตลอดจนการปฏิบัติงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ของงานมีการตรวจสอบมีการกระจายอำนาจที่เหมาะสมเน้นการมีส่วนร่วมการปฏิบัติงานโดยองค์คณะบุคคลมีคณะกรรมการบริหารโรงเรียนร่วมกำหนดแผนการปฏิบัติงานและช่วยตัดสินใจมีผลงานดีมีคุณภาพมีประสิทธิภาพการทำงานมีความชัดเจนทั้งในหลักการ โครงสร้างทางการศึกษาลดขั้นตอนปฏิบัติงานมีผู้รับผิดชอบ

เกษม วัฒนชัย, (2546 : 21) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบธรรมาภิบาลในสถานศึกษานั้นมีดังนี้

1. การบริหารการศึกษาต้องสอดคล้องและตอบสนองนโยบายและความต้องการของระบบการศึกษาไทยซึ่งในหลักธรรมาภิบาลงบประมาณที่ได้รับจะต้องนำไปใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและเพื่อส่วนร่วมถ้าเอา

ไปใช้ในสิ่งที่ไม่ใช่ประโยชน์หรือเป็นประโยชน์เฉพาะตนเองหรือพวกพ้องตรงนี้ต้องรับผิดชอบในเชิงธรรมาภิบาลหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคืองบประมาณทุกบาทที่โรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือกระทรวงศึกษาธิการได้มาต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะคอร์รัปชันไม่ได้ตรงนี้เป็นหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญ

2. กระบวนการบริหารต้องมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และได้ประสิทธิผล (Effectiveness)

3. ทุกขั้นตอนต้องโปร่งใส (Transparency) และมีเหตุผล (Reasonableness) เรื่อง “ความมีเหตุผล” มาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งมี 3 เรื่องใหญ่ๆ คือ (1) ทางสายกลาง (Moderation) หรือมีขุมมาปฏิบัติ (2) ทำอะไรต้องมีเหตุผล (Reasonableness) (3) มีภูมิคุ้มกัน (Self immunity)

4. ต้องมีระบบรับผิดชอบต่อผลการบริหารการศึกษา (Accountability) ต้องสร้างระบบให้มีคนรับผิดชอบต่อครูใหญ่หัวหน้าหมวดผู้อำนวยการเขตเลขาธิการต้องรับผิดชอบต่อถ้าสร้างตรงนี้ได้เชื่อว่าระบบจะมีธรรมาภิบาลและสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็ว

สรุปได้ว่าผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการนำหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของโรงเรียนเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ. 2546

การบริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีจำนวน 8 โรงเรียน มีครูจำนวน 190 คน บริหารงานตามทีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 กำหนดไว้ ดำเนินการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกำหนดทิศทางการจัดการ ศึกษาของกลุ่มเครือข่ายตามนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ดังนี้

วิสัยทัศน์

มุ่งเน้นพัฒนาเครือข่าย ให้ผู้เรียนมีคุณธรรม นำความรู้ คู่เทคโนโลยี มีพลานามัย ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ

พันธกิจ

1. ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในเครือข่าย ให้พัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ
2. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบุคคลที่มีส่วนร่วมจัดการศึกษา
3. พัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์

1. นักเรียนในเครือข่ายทุกคนมีความรู้ มีคุณธรรม มีศักยภาพ มีสุขภาพ ร่วมพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้เทคโนโลยี

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. นักเรียนในเครือข่ายอำเภอเขาฉกรรจ์ได้รับการศึกษาเท่าเทียมกันอย่างทั่วถึง เสมอภาคและเป็นธรรมตามเกณฑ์มาตรฐาน

กลยุทธ์การจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ตอบสนองต่อนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยนำแผนกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา โดยใช้ยุทธศาสตร์ 4 ประกอบด้วย ประกัน ปฏิรูป ประเมินและประชาสัมพันธ์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ประกัน

ประกันโอกาส คุณภาพ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาและความปลอดภัยในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์ที่ 1 ประกัน โอกาสและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐานและประชาชนในเขตพื้นที่การศึกษาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง และได้รับโอกาสในการศึกษาในชั้นอนุบาลอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ รวมทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ต้องได้รับการศึกษาดังกล่าวอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงตามลักษณะผู้เรียนในแต่ละกลุ่มและประเภท

กลยุทธ์ที่ 2 ประกันคุณภาพการศึกษา ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาปฐมวัยในแต่ละระดับ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดอัตรากำลังครูผู้สอนให้เพียงพอและพัฒนาให้สามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญกับพื้นฐานและศักยภาพของผู้เรียน สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในและผ่านการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 การประกันประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตลอดจนองค์กรคณะบุคคลตามกฎหมายมีความพร้อม มีความเข้มแข็งที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ที่ 4 การประกันความปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ปฏิรูป

ปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา และการบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 5 ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน

ระของเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทิฆัมภ์ศันน์ มหาवार, (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากที่สุด 2) การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงานและระดับการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีอายุและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนันทาเงินแจ่ม, (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ รองลงมาคือด้านเกิดประโยชน์สุขของประชาชนและด้านมีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์และน้อยที่สุด คือด้านประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ 2) ระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลรองลงมาคือด้านการประเมินผลและการตรวจสอบและน้อยที่สุดคือด้านการตัดสินใจ

สามารถ อภิสันต์, (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 ด้าน 6 หลัก 68 รายการ ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 6 หลัก 20 รายการ เช่น จัดระบบโครงสร้างเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) 2) การบริหารงานบุคคลประกอบด้วย 6 หลัก 17 รายการเช่น ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัยจรรยาบรรณอย่างมีมาตรฐานวิชาชีพยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ 3) การบริหารงานงบประมาณประกอบด้วย 6 หลัก 16 รายการเช่น ตรวจสอบกำกับ ติดตามการจัดทำบัญชีเอกสารการเงินและพัสดุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันและ 4) การบริหารงานทั่วไปประกอบด้วย 6 หลัก 15 รายการเช่น ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง จัดระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงแนวทางทั้งหมดมีความถูกต้องตามแนวคิดมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

งานวิจัยต่างประเทศ

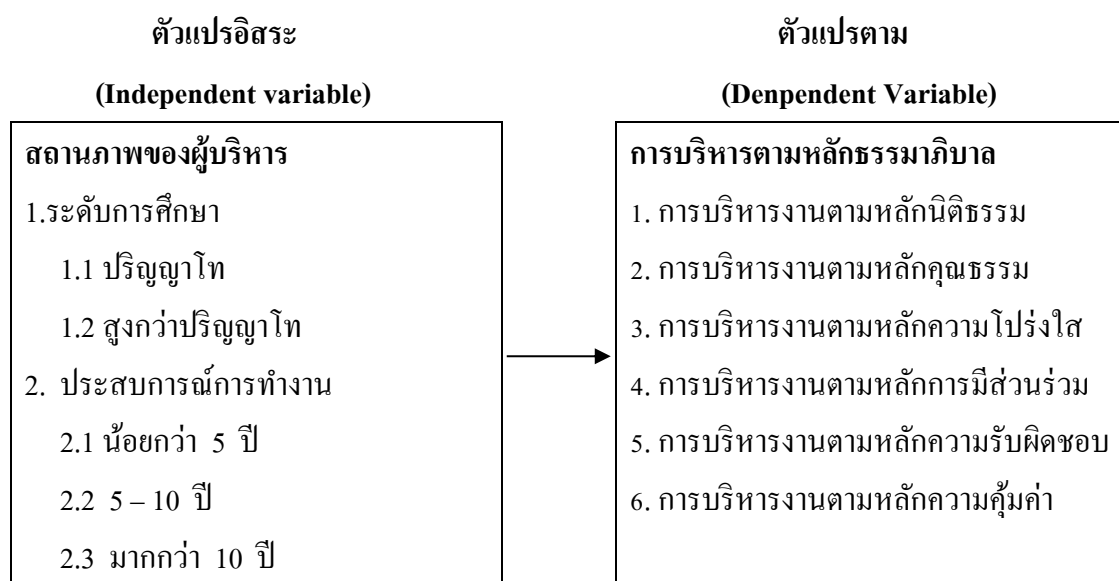
บลูเมล, (Blumel. 2000 : 25) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความช่วยเหลือระหว่างประเทศความร่วมมือกันระหว่างนักสังคมสงเคราะห์และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ (ประเทศเคนยา) งานวิจัยนี้พบว่าหลักธรรมาภิบาลมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อความร่วมมือต่องานความช่วยเหลือระหว่างประเทศของนักสังคมสงเคราะห์ต่างๆ ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่ช่วยเสริมสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างนักสังคมสงเคราะห์เหล่านี้ในประเทศเคนยา (Kenya) ก็คือความสามารถของนักสังคมสงเคราะห์ในการเข้าถึงวัฒนธรรมชนบทรวมประเพณีและรวมไปถึงการปรับตัวเข้าหากันเพื่อที่จะสร้างความร่วมมือเป็นกลุ่มย่อยๆ เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ผู้คนนักสังคมสงเคราะห์จากความร่วมมือกันระหว่างประเทศที่มีจำนวนมากในประเทศเคนยา ยังก่อให้เกิดการสร้างสภาพสังคมใหม่ๆ โดยการนำกิจกรรมและความมีส่วนร่วมต่างๆ เข้ามาเป็นปัจจัยในการเชื่อมต่อ

คราค, (Clarke. 2001 : 35) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการกระจายอำนาจการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศกาน่าพบว่าในประเทศที่ด้อยพัฒนาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น โดยประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นทำให้เกิดกลยุทธ์การพัฒนาที่เป็นจริงเป็นจังมีการปรับตัวในการปฏิบัติต่างๆ ของท้องถิ่น โดยใช้หลักธรรมาภิบาลให้เหมาะสมกับท้องถิ่นจนถือเป็นกุญแจสำคัญการใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นแต่ก็ยังคงมีปัญหาอยู่จากการที่ยังคงมีการถือพรรคถือพวกพ้อง

คิมเมท, (Kimmet. 2005 : 32) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในระบอบการเมืองการปกครองในอาเซียน 4 ประเทศงานวิจัยนี้พบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วหลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้ในเชิงของกลยุทธ์ทางการเมืองมากกว่าการนำเนื้อหาสาระไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยนี้เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4 ประเทศนี้ได้แก่ฟิลิปปินส์ไทยมาเลเซียและอินโดนีเซียโดยพิจารณาเป็นประเทศไปและเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาโดยศึกษาว่าประเทศเหล่านี้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้อย่างไรบ้างรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของหลักธรรมาภิบาลในการเลือกตั้งในปี 2004 ซึ่งพบว่าหลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางและเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูประบบการปกครองนอกจากนี้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้กล่าวมานี้ยังได้เรียนรู้ในการนำหลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองโดยเน้นการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้พัฒนาบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะที่บ้านเมืองมีความไม่แน่นอนและเศรษฐกิจถดถอยเพื่อเป็นรูปแบบและเป็นแนวทางในการบริหารประเทศใหม่ๆ เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลช่วยสนับสนุนการเมืองการปกครองซึ่งแนวคิดของหลักธรรมาภิบาลมีที่มาจากชาติตะวันตกซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการบริหารใหม่ๆ และก่อให้เกิดการพัฒนาทางประชาธิปไตยซึ่งนั่นคือหนึ่งในจุดประสงค์สำคัญของหลักธรรมาภิบาลนั่นเอง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยประยุกต์ใช้องค์ประกอบของการบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาลตามประกาศของรัฐมนตรีในปีพุทธศักราช 2542 (สถาบันพระปกเกล้า, 2547, หน้า 85-90 อ้างถึงใน ทิฆมทัศน์ มหาวาร, 2556, หน้า 5-6) ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ดังภาพ



ภาพประกอบที่ 4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ผู้ศึกษาสนใจเลือกตัวแปรที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับ การศึกษา คือ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ดังนี้

ระดับการศึกษา หมายถึงระดับการศึกษาสูงสุดของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขต อำเภอเขาคกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ปริญญาตรี หมายถึงวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีหมายถึงวุฒิการศึกษาปริญญาโท จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว มีความ คิดเห็นไม่เหมือนกัน มีประสิทธิภาพต่างกันระดับการศึกษาการของคนแต่ละคนในองค์กร ระดับการศึกษา ย่อมส่งผลในการทำงานแตกต่างกันไปดังนั้นจึงถือเอาความต่างในเรื่องนี้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่ม

ตัวอย่างซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิมทัสน์ มหาพร, (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากที่สุด 2) การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกระดับการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษา ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ประสบการณ์ปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาในการทำงานหรือประสบการณ์การทำงานจัดเป็นปัจจัยสำคัญที่บุคลากรในหน่วยงานจะปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่วางไว้เพราะยิ่งปฏิบัติงานมากเท่าไรประสบการณ์ในการทำงานก็จะยิ่งมากขึ้นด้วยประสบการณ์ทำงาน การปฏิบัติงานของคนแต่ละคนในองค์กร ประสบการณ์ทำงานย่อมมีส่งผลในการทำงานแตกต่างกันไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิจเกื้อ สังกัด, (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศึกษาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มค่ายพระเจ้าตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 ผลวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์การบริหารโรงเรียน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มค่ายพระเจ้าตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) เปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มค่ายพระเจ้าตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มค่ายพระเจ้าตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วสอดคล้องกับ ทิมทัสน์ มหาพร, (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากที่สุด 2) การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป จากการศึกษางานวิจัยของนักวิชาการและนักการศึกษาต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของครูน่าจะมีความสำคัญและเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ซึ่งผู้ศึกษาจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การสร้างและทดสอบเครื่องมือ
4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปีการศึกษา 2558 รวมประชากรทั้งสิ้น 190 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 127 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่ม อย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan ,1970 : 608)

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ชื่อโรงเรียน	ประชากร(คน)	กลุ่มตัวอย่าง(คน)
1. โรงเรียนวัดพวงนิมิต	23	15
2. โรงเรียนคลองสิบสาม	15	10
3. โรงเรียนบ้านพระเพลิง	26	17
4. โรงเรียนบ้านใหม่ไทรทอง	19	13
5. โรงเรียนบ้านคลองเจริญ	18	12

6. โรงเรียนบ้านบ้านซั่มมะนาว	39	26
7. โรงเรียนบ้านธารนพเก้า	35	24
8. โรงเรียนบ้านคลองธรรมชาติ	15	10
รวม	190	127

ที่มา : ข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิ.ย. 2558)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง มีสาระสำคัญแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นระดับการศึกษาและ ประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ตามกรอบแนวคิดของหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักนิติธรรม จำนวน 6 ข้อ
 2. การบริหารงานตามหลักคุณธรรม จำนวน 6 ข้อ
 3. การบริหารงานตามหลักความโปร่งใส จำนวน 6 ข้อ
 4. การบริหารงานตามหลักความรับผิดชอบ จำนวน 6 ข้อ
 5. การบริหารงานตามหลักการมีส่วนร่วม จำนวน 6 ข้อ
 6. การบริหารงานตามหลักความความคุ้มค่า จำนวน 6 ข้อ
- รวมทั้งสิ้น จำนวน 36 ข้อ

การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ของการศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยมีลำดับ ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร จากผลงานวิจัย เอกสารและตำราทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง ตามขอบข่ายและเนื้อหาที่กำหนด มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบ มาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert type) มี 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้ คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 102) ดังนี้

คะแนน

ความหมาย

- | | |
|---|---|
| 5 | มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลระดับมากที่สุด |
| 4 | มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลระดับมาก |
| 3 | มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลระดับปานกลาง |
| 2 | มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลระดับน้อย |
| 1 | มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลระดับน้อยที่สุด |

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

- | | | |
|-----|-----------------------|---|
| 4.1 | ผอ.วันเพ็ญ หนองตะไกร | ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคลองเจริญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สระแก้ว เขต1 |
| 4.2 | ผอ.กาญจนา สุภาศาสตร์ | ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคลองนางาม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สระแก้ว เขต1 |
| 4.3 | ดร.ณัฐวรา เอกฉัตร | ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สระแก้ว เขต1 |
| 4.4 | ดร.มณีรัตนา โนนห้าวรอ | ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ปราจีนบุรี เขต2 |
| 4.5 | นายลิขิต เวทย์อุดม | ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบ้านธารนพเก้า
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สระแก้ว เขต1 |

เพื่อทำการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้โดย
หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้วิธีหาค่า Index of Item
Objective congruency (IOC) โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็น ดังนี้

- +1 แน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นวัดได้ตรงกับคำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา
- 0 ไม่แน่ใจข้อคำถามข้อนั้นวัดได้ตรงกับคำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา
- 1 แน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นวัดได้ไม่ตรงกับคำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

บันทึกผลการพิจารณาลงความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านในแต่ละข้อ จากนั้นคำนวณหาค่า
IOC โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

R แทน ผลรวมของคะแนนจากผู้ทรงคุณวุฒิ
 N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ไว้จัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือและเสนอขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

6. นำแบบสอบถามที่แก้ไข ปรับปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

7. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ผลการวิเคราะห์ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ.....

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาได้ขอหนังสือการขอเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยปทุมธานี ศูนย์การศึกษาสระแก้ว เพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง ตามวันเวลาที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าต่างๆ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

- 1.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล
- 1.2 นำแบบสอบถามลงรหัส เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 1.3 นำคะแนนที่ได้บันทึกลงเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามรายการดังนี้

1.3.1 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาค้อ จังหวัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 103) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

1.3.2 เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาค้อ จังหวัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติทดสอบค่าเอฟ (F-test)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน

2.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้วิธีหาค่า Index of Item Objective. Congruence (IOC)

2.2.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งหมด ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.3.1 สถิติทดสอบค่าที (t-test)

2.3.2 สถิติทดสอบค่าเอฟ (F-test)

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาระดับและเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลัก ธรรม
มาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาค้อ จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการวิเคราะห์
ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
- S.D แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- n แทน กลุ่มตัวอย่าง
- p แทน ค่าความน่าจะเป็น
- t แทน ค่าสถิติในการทดสอบค่าที่ (t-test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10 ปี	28	27.18
ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป	75	72.82
รวม	103	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 72.82 ส่วนประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 27.18

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านปรากฏผลดังตารางที่ 3 – 9

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	n = 103	ระดับ	อันดับ
-------------------------------	---------	-------	--------

	\bar{X}	S.D.		
หลักนิติธรรม	4.88	.14	มากที่สุด	2
หลักคุณธรรม	4.95	.11	มากที่สุด	1
หลักความโปร่งใส	4.33	.14	มาก	4
หลักการมีส่วนร่วม	4.42	.12	มาก	3
หลักความรับผิดชอบ	4.18	.08	มาก	6
หลักความคุ้มค่า	4.20	.15	มาก	5
รวม	4.49	.06	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = .11) รองลงมาคือ หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = .14) ด้าน หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .12) และหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .08) เป็นอันดับสุดท้าย

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ด้านหลักนิติธรรม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	n=103		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา ให้ เป็นที่อมรับของบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน	4.90	.29	มากที่สุด	4
2. กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารจัดการ สถานศึกษา ให้มีความทันสมัยและสอดคล้อง	4.89	.34	มากที่สุด	5

กับเหตุการณ์ปัจจุบัน				
3. ผู้บริหารชี้แจงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับแก่ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจใน บทบาทและหน้าที่ของตนตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษา	4.91	.34	มากที่สุด	2
4. มีการประชาสัมพันธ์กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานศึกษาให้ชุมชนรับทราบ	4.70	.59	มากที่สุด	7
5. มีการกำหนดวิธีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติ ตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษา	4.84	.41	มากที่สุด	6
6. มีการสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือข้อตกลงของสถานศึกษา	4.91	.37	มากที่สุด	3
7. มีการว่ากล่าวตักเตือน หรือลงโทษบุคลากรที่ไม่ ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือข้อตกลงของ สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค	4.98	.13	มากที่สุด	1
รวม	4.88	.14	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4 พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88, S.D. = .14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการว่า กล่าวตักเตือน หรือลงโทษบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือข้อตกลงของสถานศึกษาอย่างเป็นธรรม และเสมอภาค ($\bar{X} = 4.98, S.D. = .13$) รองลงมาคือ ผู้บริหารชี้แจงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับแก่ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของ สถานศึกษา ($\bar{X} = 4.91, S.D. = .34$) มีการสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือข้อตกลงของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.91, S.D. = .37$) และมีการประชาสัมพันธ์กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาให้ชุมชนรับทราบ ($\bar{X} = 4.70, S.D. = .59$) เป็นอันดับสุดท้าย

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 1 ด้านหลัก คุณธรรม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	n = 103	ระดับ	อันดับ
-------------------------------	----------------	-------	--------

	\bar{X}	S.D.		
1. การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปตามหลักความถูกต้อง ดิงาม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ	4.99	.09	มากที่สุด	2
2. ผู้บริหารยึดหลักคุณธรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา เช่น ในการพิจารณาความดีความชอบการมอบหมายงาน เป็นต้น	4.93	.32	มากที่สุด	4
3. บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ อุทิศตน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานที่กำหนดไว้	4.89	.39	มากที่สุด	5
4. ผู้บริหารสร้างค่านิยมที่ดีงามให้บุคลากร เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย เป็นต้น	4.95	.29	มากที่สุด	3
5. มีการรณรงค์ให้บุคลากรยึดถือหลักการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม	4.99	.09	มากที่สุด	1
รวม	4.95	.11	มากที่สุด	

จากตารางที่ 5 พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = .11) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการรณรงค์ให้บุคลากรยึดถือหลักการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม ($\bar{X} = 4.99$, S.D. = .09) รองลงมาคือ การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปตามหลักความถูกต้อง ดิงาม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.99$, S.D. = .09) ผู้บริหารสร้างค่านิยมที่ดีงามให้บุคลากร เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย เป็นต้น ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = .29) และบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ อุทิศตน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = .39) เป็นอันดับสุดท้าย

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมและรายข้อ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	n=103		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. บริหารจัดการศึกษาโดยยึดหลักการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	3.86	.34	มาก	6

2. บริหารจัดการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคมในด้านความชัดเจน ความโปร่งใส และตรวจสอบได้	4.88	.35	มากที่สุด	3
3. กำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกัน	3.83	.37	มาก	7
4. จัดทำข้อมูลสารสนเทศให้มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณชน	3.97	.16	มาก	4
5. ผู้บริหารมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ผู้ปฏิบัติสามารถรับรู้และเข้าใจได้ในแนวทางที่ปฏิบัติ	3.87	.36	มาก	5
6. มีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้สาธารณชนทราบ	4.90	.32	มากที่สุด	2
7. มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้	4.98	.19	มากที่สุด	1
รวม	4.33	.14	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศระแก้ว เขต 1 มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33, S.D. = .14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรใน สถานศึกษา ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.98, S.D. = .19$) รองลงมาคือ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้สาธารณชนทราบ ($\bar{X} = 4.90, S.D. = .32$) บริหารจัดการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคมในด้านความชัดเจน ความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.88, S.D. = .35$) และกำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกัน ($\bar{X} = 3.83, S.D. = .37$) เป็นอันดับสุดท้าย

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศระแก้ว เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	n=103		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษาและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และวางแผน ในการพัฒนาสถานศึกษา	4.91	.39	มากที่สุด	2
2. เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.96	.27	มากที่สุด	1

ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา				
3. จัดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.01	.09	มาก	4
4. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาและมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	3.99	.09	มาก	5
5. จัดให้คณะกรรมการดำเนินงานในส่วนที่ได้รับมอบหมาย และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบทุกระยะ	3.80	.40	มาก	6
6. บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแก้ปัญหาในการดำเนินการของสถานศึกษา	4.87	.33	มากที่สุด	3
รวม	4.42	.12	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักกรรมมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42, S.D. = .12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.96, S.D. = .27$) รองลงมาคือเปิด โอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษาและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และวางแผน ในการพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.91, S.D. = .39$) บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ในการดำเนินการของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.87, S.D. = .33$) และจัดให้คณะกรรมการดำเนินงานในส่วนที่ได้รับมอบหมาย และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบทุกระยะ ($\bar{X} = 3.80, S.D. = .40$) เป็นอันดับสุดท้าย

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมและรายข้อ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	n=103		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อการบริหาร	4.96	.23	มากที่สุด	1

จัดการศึกษาและความรับผิดชอบต่อสังคม				
2. การบริหารจัดการศึกษามุ่งเน้นถึงประโยชน์ที่นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนจะได้รับมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว	4.03	.16	มาก	4
3. บุคลากรมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือจากงานประจำ	4.04	.27	มาก	3
4. มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานหลังจากที่ได้มอบหมายไปทุกครั้ง	4.05	.21	มาก	2
5. มีความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดอันเกิดจากการปฏิบัติงานทั้งจากตนเองหรือผู้ใต้บังคับบัญชา	4.01	.09	มาก	6
6. มีความพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดในการบริหารจัดการศึกษาของตนเองอยู่ตลอดเวลา	4.02	.13	มาก	5
รวม	4.18	.08	มาก	

จากตารางที่ 8 พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .08) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อการบริหาร จัดการศึกษาและความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = .23) รองลงมาคือ มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานหลังจากที่ได้มอบหมายไปทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .21) บุคลากรมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือจากงานประจำ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .27) และมีความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดอันเกิดจากการปฏิบัติงานทั้งจากตนเองหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .09) เป็นอันดับสุดท้าย

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมและรายข้อ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	n=103		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. บริหารจัดการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น งบประมาณ อาคารสถานที่ บุคลากร เป็นต้น ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด	4.90	.32	มากที่สุด	1

2. สนับสนุนให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อความสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	4.01	.09	มาก	3
3. มีการปรับปรุงระบบงานภายในสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน	4.04	.19	มาก	2
4. มีการส่งเสริมและรณรงค์ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรส่วนอื่น ๆ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด	3.83	.37	มาก	4
รวม	4.20	.15	มาก	

จากตารางที่ 9 พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาค้อ จังหวัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือบริหารจัดการ การศึกษาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น งบประมาณ อาคารสถานที่ บุคลากร เป็นต้น ให้มี ประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = .32) รองลงมาคือ มีการปรับปรุงระบบงานภายใน สถานศึกษาให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .19) สนับสนุนให้บุคลากรมีความคิด ริเริ่มนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อความสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .09) และมีการส่งเสริมและรณรงค์ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรส่วน อื่น ๆ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .37) เป็นอันดับสุดท้าย

ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานของการ เปรียบเทียบความแตกต่างของ ระดับการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของ โรงเรียน จำแนกตาม ประสพการณ์

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	ประสพการณ์				t	p
	ต่ำกว่า 10 ปี n = 28		ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป n = 75			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.87	.14	4.88	.15	-2.3	.81
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.96	.12	4.95	.11	.30	.75

3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.32	.17	4.34	.12	-.60	.54
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.46	.07	4.41	.13	2.2	.02*
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.15	.06	4.20	.08	-2.6	.01*
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.13	.14	4.22	.14	-3.0	.00*
รวม	4.48	.08	4.50	.05	-1.10	.27

*P< .05

จากตารางที่ 10 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศระแก้ว เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า มีความแตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อหาระดับและเปรียบเทียบ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศระแก้ว เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศระแก้ว เขต 1 แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า การหาคุณภาพ

เครื่องมือผู้ศึกษาหาความเที่ยงตรงและโครงสร้างของเนื้อหา โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบ เสนอแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ .85 การ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติการทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษา สรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ รองลงมาหลักกณิธิธรรมหลักคุณธรรม และหลัก ความคุ้มค่า เป็นอันดับสุดท้าย

1.1 ด้านหลักกณิธิธรรม มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อ พิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการกำหนดวิธีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษารองลงมาคือ ผู้บริหารชี้แจงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับแก่ครู ผู้ปกครอง และ นักเรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนตามกฎระเบียบและข้อบังคับของสถานศึกษา กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา ให้เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน มีการว่า กล่าวตักเตือน หรือลงโทษบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือข้อตกลงของสถานศึกษาอย่างเป็นธรรม และเสมอภาคเป็นอันดับสุดท้าย

1.2 ด้านหลักคุณธรรม มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่

มีการรณรงค์ให้บุคลากรยึดถือหลักการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นอย่างที่ดีแก่สังคมรองลงมา คือ บุคลากร ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ อุทิศตน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสร้างค่านิยมที่ดี งามให้บุคลากร เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย เป็นต้น และ การบริหารจัดการ สถานศึกษาเป็นไปตามหลักความถูกต้อง คิงาม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ เป็นอันดับสุดท้าย

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จัดทำข้อมูลสารสนเทศให้มีความ

ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณชน รองลงมา คือ กำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากร ในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ และบริหารจัดการศึกษาโดยยึดหลักการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันเป็นอันดับสุดท้าย

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และวางแผนในการพัฒนาสถานศึกษา จัดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และจัดให้คณะกรรมการดำเนินงานในส่วนที่ได้รับมอบหมายและรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบทุกระยะเป็นอันดับสุดท้าย

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การบริหารจัดการศึกษามุ่งเน้นถึงประโยชน์ที่นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนจะได้รับมากกว่าประโยชน์ส่วนตนตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาและความรับผิดชอบต่อสังคมมีความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดอันเกิดจากการปฏิบัติงานทั้งจากตนเองหรือผู้ใต้บังคับบัญชา และมีความพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดในการบริหารจัดการศึกษาของตนเองอยู่ตลอดเวลาเป็นอันดับสุดท้าย

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สนับสนุนให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ บริหารจัดการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น งบประมาณ อาคารสถานที่ บุคลากร เป็นต้น ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด มีการส่งเสริมและรณรงค์ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรส่วนอื่น ๆ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และ มีการปรับปรุงระบบงานภายในสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน เป็นอันดับสุดท้าย

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผล

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ หลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า เป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในจังหวัดปราจีนบุรี ต่างตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็น จึงได้นำการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของโรงเรียน ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 20) มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทำให้โรงเรียนมีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการตามหลักการจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล ความเป็นนิติบุคคลทำให้ต้องพัฒนากระบวนการบริหาร มีการนำหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลักการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ หลักการบริหารคุณภาพ ซึ่งเป็นหลักในการบริหารงานที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ประกอบกับในปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีลักษณะของนักบริหารการศึกษา มืออาชีพ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ คำสั่ง นโยบาย ทฤษฎี หลักการบริหารจัดการ ตลอดจนทักษะที่จำเป็นสำหรับการบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ พระมหาลำพึง ชีรปญโญ (เพ็ญภู), (2554 : 14) ที่กล่าวว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจะช่วยให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีตามโครงการและกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนช่วยในการพัฒนาปรับปรุงงานที่กำลังดำเนินการ หรือวางแผนการดำเนินงานในอนาคต โดยเน้นผลการปรับปรุงการบริหารงาน ให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับ นันทพล เรืองวิวงศ์ , (2552 : 70) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารทุกคนต้องเป็นผู้นำหรือผู้รับผิดชอบสูงสุดในสถานศึกษาในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาองค์กร ผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ในวิชาชีพ รอบรู้เกี่ยวกับการบริหาร มีคุณธรรม วิสัยทัศน์

สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อเกียรติ สัพโส, (2553 : 39) กล่าวว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มุ่งเน้นให้ใช้กฎระเบียบอย่างเป็นธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง เน้นความโปร่งใสในการทำงาน สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันสามารถตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารประชาชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ที่สะดวกเปิดโอกาสให้ประชาชนและบุคลากร มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง กล้ายอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง บริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากร อย่างประหยัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอันจะทำให้ให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรต่อไป รวมทั้งการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลให้มีประสิทธิผล ผู้บริหารถือว่ามีส่วนสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน การนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี “หลักธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารการจัดการศึกษา และการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลได้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัครพงษ์ เทพิน (2554) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ นันทพล เรืองวิวงศ์, (2552) ที่ศึกษา การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทวธราช ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทวธราช โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ปวีณา พุ่มพวง, (2551 : 100) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาแบบธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ หลักคุณธรรม รองลงมา คือ หลักความรับผิดชอบ และหลักความโปร่งใส ส่วนอันดับสุดท้าย คือ หลักนิติธรรม ดังนั้นจึงส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาตามการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการกำหนดวิธีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษารองลงมาคือ ผู้บริหารชี้แจงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับแก่ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนตามกฎระเบียบและข้อบังคับของสถานศึกษา กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการการศึกษา ให้เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในสถานศึกษา และชุมชนและ มีการว่ากล่าวตักเตือน หรือลงโทษบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือข้อตกลงของสถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและเสมอภาคเป็นอันดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ก่อเกียรติ สัพโส, (2553 : 135) ที่ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ด้านหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างเป็นธรรม ทันสมัย โปร่งใสตรวจสอบได้ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับ

พระมหาคำพิง ชีรปัญญา (เพ็ญภู) , (2554 : 88) ที่ศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน นวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยบุคลากรมีความคิดเห็นเรื่อง การออกกฎ บัญญัติ จัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ เปิดโอกาสให้คณะครูและนักเรียนได้แสดงความคิดเห็น การบริหารงานของโรงเรียนมีความชัดเจนอยู่ โรงเรียนมีการปรับปรุง กฎระเบียบ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.2 ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ ในจังหวัดสระแก้ว มีการรณรงค์ให้บุคลากรยึดถือหลักการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม รองลงมา คือ บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ อุทิศตน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสร้างค่านิยมที่ดีงามให้บุคลากร เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย เป็นต้น และการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปตามหลักความถูกต้อง ดีงาม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ เป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับพระมหาคำพิง ชีรปัญญา (เพ็ญภู), (2554 : 88) ที่ศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน นวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยบุคลากรมีความคิดเห็นเรื่อง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ

เที่ยงธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตน เป็นตัวอย่างที่ดี บริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม อยู่ในระดับมากทุกข้อ นอกจากนี้พระมหาเถรโพธิ์ ธีรปัญญา (เพ็ญภู), (2554 : 55) ยังได้กล่าวว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนควรเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สนับสนุนให้ครู อาจารย์ นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต จนเป็นนิสัยประจำตน และสอดคล้องกับ

ก่อเกียรติ สัพโส, (2553 : 135) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ด้านหลักคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารมีจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพ ยึดเหตุผลและคุณธรรมในการแก้ปัญหาและการบริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้บริหารยึดมั่นความถูกต้อง ดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน ครู บุคลากรและสังคม

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ ในจังหวัดสระแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ได้จัดทำข้อมูลสารสนเทศฯให้มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณชน กำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกัน มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากร ในสถานศึกษา ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ และบริหารจัดการศึกษาโดยยึดหลักการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นลำดับสุดท้ายสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตรีณภา กมลรัตน์, (2553 : 66) ที่ศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกรณีศึกษาโรงเรียนนานาชาติ เซนต์ แอนดรูว์ สาทร ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ทำให้บุคลากรหลีกเลี่ยงการกระทำใด ๆ ที่ทุจริตต่อหน้าที่เพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตน และยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาสามารถมีส่วนร่วมรับรู้การบริหารงานด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารสถาน ศึกษาได้ และสอดคล้องกับ นันทพล เรืองวิงค์, (2552) ที่ศึกษา การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทวราช ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ ในจังหวัดสระแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และวางแผนในการพัฒนาสถานศึกษา จัดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และจัดให้คณะกรรมการดำเนินงานในส่วนที่ได้รับมอบหมาย และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบทุกระยะ เป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ก่อเกียรติ สัพโส,

(2553 : 135) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ เช่น กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ทัศนศึกษานอกสถานที่ และเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ ในจังหวัดสระแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ได้มีการบริหารจัดการศึกษามุ่งเน้นถึงประโยชน์ที่นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนจะได้รับมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาและความรับผิดชอบต่อสังคมมีความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดอันเกิดจากการปฏิบัติงานทั้งจากตนเองหรือผู้ใต้บังคับบัญชา และมีความพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดในการบริหารจัดการศึกษาของตนเองอยู่ตลอดเวลาเป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาลำพิ่ง ธีรปญฺโญ (เพ็ญภู), (2554 : 88) ที่ศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารและบุคลากรได้นำโครงการ กิจกรรม หรือแผนงานที่แถลงไว้ไปดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม ความเอาใจใส่ต่อปัญหาของคณะครูและนักเรียน การให้บริการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ด้วยความรับผิดชอบ คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาคกรรจ์ ในจังหวัดสระแก้ว สำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ได้สนับสนุนให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน บริหารจัดการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น งบประมาณ อาคารสถานที่ บุคลากร เป็นต้น ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดมีการส่งเสริมและรณรงค์ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรส่วนอื่น ๆ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และ มีการปรับปรุงระบบงานภายในสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานเป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของกับ นันทพล เรืองวิวงศ์, (2552) ที่ศึกษา การบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทวธราช ตามความคิดเห็นของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมาก ผู้บริหารสนับสนุนผู้ได้บังคับบัญชานำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ผู้บริหารใช้ทรัพยากรคุ้มค่าเหมาะสม และสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ พระมหาลำพึง ชีรปัญญา

(เพ็ญภู), (2554 : 88) ที่ศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม

จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยใช้บุคลากรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม และ โรงเรียนมีการรณรงค์ให้ครูผู้สอนประหยัดทรัพยากรธรรมชาติการจัดสรรตำแหน่งบุคลากรมีความเหมาะสมและความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่ การใช้งบประมาณมีความคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่โรงเรียนได้รับการปฏิบัติงานของครูผู้สอนมีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ ในจังหวัดสระแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจุดเน้นของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเป็นการบริหารงานที่เน้นความรับผิดชอบในหน้าที่ การวางโครงสร้างในการบริหารอย่างชัดเจน มีการมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสม มีระบบการประกันคุณภาพทั้งภายนอกและภายใน และการวางแผนการทำงานและการแก้ปัญหาที่ตรงจุด ทำให้บริหารอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และในการปฏิบัติด้านอื่นๆ จำเห็นว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นกลไกในการสร้างระบบในการบริหารจัดการที่ดีให้เกิดกับสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน

บริหารไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาลำ พิง ชีรปัญญา, (2554 : 70-95) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามธรรมาภิบาล ของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากทุกด้านผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารงานตามธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามบุคลากรที่มีเพศต่างกัน ที่มีอายุต่างกัน มีตำแหน่งแตกต่างกัน ประสบการณ์การทำงานต่างกัน และมีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทุกด้านจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอเขาคกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ดำเนินการบริหารงานและการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ได้ ผู้ศึกษา จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้บริหารควรมีการว่ากล่าวตักเตือน หรือลงโทษบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือข้อตกลงของสถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค
2. ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมและยกย่องบุคลากรที่ยึดถือหลักการปฏิบัติหน้าที่ตัวอย่างที่ดีแก่สังคม ให้ชุมชนทราบ
3. สถานศึกษาควรมีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้สาธารณชนทราบ อย่างสม่ำเสมอ
4. ผู้บริหารควรจัดให้คณะกรรมการดำเนินงานในส่วนที่ได้รับมอบหมาย และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบทุกระยะ
5. ผู้บริหารควรมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานหลังจากที่ได้มอบหมายไปทุกครั้ง
6. ต้นสังกัดควรมีการส่งเสริมและรณรงค์ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากร ส่วนอื่น ๆ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด
7. ควรมีการส่งเสริมให้ครูประเมินพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย และต่อเนื่อง เช่น การสังเกต การบันทึก การทดสอบ เป็นต้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

8. ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศภายในองค์กรที่ดี เพื่อให้ครูสามารถอยู่ร่วมกัน
อย่างเป็นกันเอง และเกิดความความสุขในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยาย
โอกาส เช่น ความผูกพันต่อองค์กร ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
ของโรงเรียน ในสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ

3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการจัด
การศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ